



**SOPRONI
EGYETEM**

**ERDŐMÉRNÖKI
KAR**

SOPRONI EGYETEM

ERDŐMÉRNÖKI KAR

VADGAZDÁLKODÁSI ÉS VADBIOLÓGIAI INTÉZET

SZAKDOLGOZAT

Apróvad-élőhelyfejlesztés lehetőségei az Abai Vadásztársaság területén

*Possibilities of development for small game habitat in the territory of Aba
Hunting Association*

Készítette: Balogh Csaba

Sopron

2025.



**SOPRONI
EGYETEM**

ERDŐMÉRNÖKI KAR
Vadgazdálkodási és Vadbiológiai Intézet
9400 Sopron, Bajcsy-Zsilinszky u. 4.

SZAKDOLGOZAT FELADAT

Cím: Apróvad-élőhelyfejlesztés lehetőségei az Abai Vadásztársaság területén

Possibilities of development for small game habitat in the territory of Aba Hunting Association

Készítő: BALOGH CSABA, XZID5I, Vadgazdálkodási igazgatási szakmérnök hallgató

Kiíró intézet: Vadgazdálkodási és Vadbiológiai Intézet

Intézeti konzulens: Dr. habil. László Richárd, egyetemi docens

Külső konzulens: Major László okl. erdőmérnök, főosztályvezető,
Veszprém Vármegyei Kormányhivatal

Részletes feladat

1. Mutassa be a vizsgált területet és annak vadállományát.
2. Ismertesse és értékelje a vadásztársaság apróvadgazdálkodását.
3. Mutassa be a lehetséges élőhelyfejlesztési irányokat, készítsen SWOT analízist.
4. Készítsen élőhelyfejlesztési tervet a vizsgált területre.

A dolgozat terjedelme nem korlátozott. A szakdolgozatot az ilyen jellegű munkákkal szemben támasztott formai kívánalmaknak megfelelően készítse el, adja be 1 példányban, és tölts fel az egyetemi repozitóriumba a bekötött példánnyal mindenben megegyező pdf-formátumú dolgozatot a 2025/2026. tanév tanulmányi rendjében meghatározott időre.

A gyűjtött adatok intézeti konzulensnek való bemutatási határideje a végleges összeállítást megelőzően: október 31.

Sopron, 2025. szeptember 25.



Prof. Dr. Jánoska Ferenc
intézetigazgató

Jóváhagyom:

Dr. habil. László Richárd
szakfelelős

Prof. Dr. Heil Bálint
dékán





SOPRONI
EGYETEM

ERDŐMÉRNÖKI
KAR

NYILATKOZAT

Alulírott **Balogh Csaba** (neptun kód: XZID5I) jelen nyilatkozat aláírásával kijelentem, hogy az Apróvad- élőhelyfejlesztés lehetőségei az Abai Vadásztársaság területén című

házi dolgozat; diplomamunka; szakdolgozat;

(a továbbiakban: dolgozat) **önálló munkám**, a dolgozat készítése során betartottam a szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. tv. szabályait, különösen a hivatkozások és idézések tekintetében.

Kijelentem továbbá, hogy a dolgozat készítése során az önálló munka kitétel tekintetében a konzulenszt illetve a feladatot kiadó oktatót **nem tévesztettem meg**.

Jelen nyilatkozat aláírásával tudomásul veszem, hogy amennyiben bizonyítható, hogy a dolgozatot **nem magam készítettem**, vagy a dolgozattal kapcsolatban szerzői jogsértés ténye merül fel, a Soproni Egyetem **megtagadja a dolgozat befogadását és ellenem fegyelmi eljárást indíthat**.

A dolgozat befogadásának megtagadása és a fegyelmi eljárás indítása nem érinti a szerzői jogsértés miatti egyéb (polgári jogi, szabálysértési jogi, büntetőjogi) jogkövetkezményeket.

Kijelentem, hogy a dolgozatot más szakon – más felsőoktatási intézményre vonatkozóan is – nem nyújtottam be.

Sopron, 2025. október 24.

hallgató

Apróvad- élőhelyfejlesztés lehetőségei az Abai Vadásztársaság területén

A szakdolgozatban ismertettem az Abai Vadásztársaságot, célom az Abai Vadásztársaság területén az apróvad állományokat limitáló környezeti tényezők feltárása. Az adatelemzés figyelemmel volt a helyi intenzív mezőgazdasági művelésre, annak hatásaira. A fő célkitűzés egy olyan megalapozott, gyakorlatba átültethető élőhely-fejlesztési terv kidolgozása volt, amely hozzájárul a mezei nyúl és a fácán lokális populációjának megerősítéséhez.

A dolgozat empirikus alapját egy tízéves vadgazdálkodási adatbázis képezi. A kutatás módszertana a 2015/2016-os és 2024/2025-ös vadászati év közötti időszak éves vadászati jelentéseinek, becslési jelentéseinek és tervek dokumentumainak elemzésén alapult. Az adatok feldolgozásával a célzott időszakban trendek és korrelációk feltárása történt a populációdinamika és az azzal összefüggő környezeti tényezők között.

Az adatok elemzése két fázist mutatott a vadgazdálkodásban. 2018-ig a mezei nyúl és a fácán állományát elsősorban a vaddisznó általi fészekpredáció tizedelte. A nagytáblás művelés miatt a szegélyhatás, mint az apróvad fő élettere nem érvényesült. Ezzel szemben a 2018 utáni időszakban pozitív tendenciák mutatkoznak: a becsült mezei nyúl és a fácánállomány is jelentős emelkedést mutatott, részben a kötelező zöldítési előírások, majd a megfeleltetés bevezetése, valamint a pivot-öntözőrendszerek telepítése miatt, amelyek kedvezőbb mikroklimát és struktúrát biztosítottak az apróvad számára.

A kutatás fő konklúziója, hogy a modern mezőgazdasági technológiák és a jogszabályi változások pozitív hatása kritikus jelentőségű. A dolgozat további célzott fejlesztéseket javasol, kiemelve az apróvad vízellátásának, a téli takarmányozás és a vadföldek művelésének biztosítását. Elengedhetetlen a szigorú predátor kontroll fenntartása, amelyet az éjszakai célzóberendezések szakszemélyzet általi alkalmazása támogathatja, valamint a termelőkkel való szoros együttműködés a pozitív eredmények fenntartásához.

Possibilities of development for small game habitat in the territory of Aba Hunting Association

The thesis provides an overview of the Abai Hunting Company and aims to identify the environmental factors limiting small game populations within its territory. The data analysis specifically considered the local intensive agricultural practices and their impacts. The primary objective was to develop a well-founded, practically implementable habitat development plan to contribute to the strengthening of local European hare (*Lepus europaeus*) and common pheasant (*Phasianus colchicus*) populations.

The empirical basis of the study is a ten-year wildlife management database. The research methodology relied on the analysis of annual hunting reports, estimation reports, and management plans spanning the period between the 2015/2016 and 2024/2025 hunting years. Through data processing, trends and correlations were identified between population dynamics and associated environmental factors during the targeted period.

The analysis of the data revealed two distinct phases in wildlife management. Up until 2018, the hare and pheasant populations were primarily curtailed by nest predation caused by wild boar (*Sus scrofa*). Furthermore, the positive edge effect, which serves as the main habitat for small game, was not adequately manifested due to large-scale farming practices. Conversely, positive trends have been observed in the period after 2018: estimated populations of both the European hare and pheasant showed a significant increase, attributable in part to compulsory greening regulations, followed by the introduction of cross-compliance (CC), and the installation of pivot irrigation systems, which collectively provided a more favourable microclimate and structure for small game.

The main conclusion of the research is that the positive effects of modern agricultural technologies and regulatory changes are of critical importance. The thesis proposes further targeted developments, with emphasis on ensuring water supply, winter feeding, and cultivation of game plots for small game. The rigorous maintenance of predator control is deemed essential, supported by the use of night vision thermal devices by specialist personnel, alongside close cooperation with local farmers to sustain the positive results.

TARTALOMJEGYZÉK

1. BEVEZETÉS	11
2. A MEZŐFÖLDI VADGAZDÁLKODÁSI TÁJEGYSÉG BEMUTATÁSA	14
2.1 A tájegység éghajlati jellemzői	15
2.2. Domborzati jellemzők	16
2.3. Mezőgazdasági jellemzők	16
2.4. A tájegység jellemzése erdészeti szempontból.....	17
2.5. Vadgazdálkodási jellemzők.....	18
3. AZ ABAI VADÁSZTÁRSASÁG BEMUTATÁSA.....	21
4. AZ ABAI VADÁSZTÁRSASÁG APRÓVAD GAZDÁLKODÁSA	23
4.1. Általános jellemzők, adatok	23
4.2. Mezei nyúl gazdálkodás, hasznosítás	28
4.3. Fácángazdálkodás, hasznosítás	31
4.4. Az egyéb vadászható apróvad fajok hasznosítása	34
4.5. A dúvadfajok és vaddisznó hasznosítása.....	37
4.6. Az apróvad takarmányozása.....	42
4.7. A vízellátás kérdése, itatók.....	45
4.8. A társas vadászatok lebonyolítása	50
5. AZ EREDMÉNYES APRÓVAD GAZDÁLKODÁS FELTÉTELEI.....	54
5.1. Élőhely védelmi törekvések az Abai vadászterületen	55
5.2. Élőhely-fejlesztési célok, törekvések és a külső segítségek.....	57
6. SWOT-ELEMZÉS A VIZSGÁLT TERÜLETEN	61
6.1. SWOT faktorok	61
6.2. Stratégiai irányok meghatározása.....	64
7. ÉLŐHELY FEJLESZTÉSI TERV.....	66
7.1. Vadetető feljavítása, újak létesítése.....	66
7.2. Itatóhelyek létesítése	68

7.3. Predator controll	70
7.4 Egyéb fejlesztési feladatok, lehetőségek	71
7.4.1. Fennmaradó termény.....	71
7.4.2. A termeltetés lehetősége.....	72
7.4.3. További megállapodási lehetőségek.....	74
7.5. Várható költségek és bevételek	76
7.6. A fejlesztésekkel elérhető eredmények.....	81
 8. ÖSSZEFOGLALÁS	82
 9. KÖSZÖNETNYILVÁNÍTÁS.....	84
 10. IRODALMI HIVATKOZÁSOK	85
 11. MELLÉKLETEK.....	89

1. BEVEZETÉS

*„Az legyen a vadász nemes törekvése,
Hogy a vadat óvja, kímélje és védje.
Vadásszék, mint törvény és szokás kívánja,
S teremtményeiben a teremtőt áldja....”
(Széchenyi Zsigmond)*

Az apróvad-élőhelyfejlesztési tervet Fejér vármegyében, a 401-es kódú Mezőföldi tájegységben, az Abai Vadásztársaság 07-403750-401 kódszámú vadászterületén kívánom megvalósítani.

1996-ban alakult meg az Abai Vadásztársaság, amelynek alapító tagja vagyok. 1997. március 01-től gazdálkodunk ezen a területen, az eltelt üzemtervi ciklusok alatt kisebb területi változtatásokkal (+ vagy – 200-300 ha üzemtervi ciklusonként), amelyek mind 2007-ben, mind 2017-ben a vadászati hatóság hivatali döntésén alapultak, nem a vadásztársaság kérelmére.

Meglátásom szerint, az apróvad fel fog értékelődni a jövőben, úgyis, mint a jelenlegi mező- és erdőgazdálkodási gyakorlat miatt egyre ritkábban elérhető vadászati élmény, valamint gazdasági oldalról is, ezért érdemes az élőhelyük fejlesztésével foglalkozni.

Az eddigiekben jellemző volt a magyar vadászok többségére, hogy nagyrészt „vaddisznóvadászok” voltak. A gím-, és a dámszarvas bikák, őzbakok nagyjai nem a vadásztársaságok tagságát, hanem a fizető vendégeket várták, és várják a továbbiakban is, a tarvad vadászatot pedig jellemzően „kolbásztöltési szezonban” gyakorolták, így úgymond „maradt” a vaddisznóvadászat. Eleinte még az apróvadás vadásztársaságoknál is örömmel fogadták a vaddisznó (*Sus crofa*) megjelenését, az apróvad állományban okozott károkat azonban gyakran figyelmen kívül hagyták. Az apróvadás társaságok tagsága is ráállt a vaddisznó lesvadászat gyakorlására, mivel az őzbak (*Capreolus capreolus*) vadászat (mint trófeás vad) nem teljes vadászati évben gyakorolható, az őz tarvad vadászatára pedig rangon aluli tevékenységként tekintettek, tekintenek, azt nagyrészt a szakszemélyzet hajtja végre.

A vaddisznó állomány számára az ASP (afrikai sertéspestis) jelent fenyegetést, ami a vadászati élmények csökkenését vonja maga után. A vaddisznó egyedszámának csökkenésével a vadászati lehetőségük is csökken. Az egyedszám csökkenése a fácán (*Phasianus colchius*) és a mezei nyúl (*Lepus europeus*) fajok részére kedvezőbb feltételeket hoz, mert csökken a fészekpredáció, tehát emelkedhet e fajok túlélési esélye, nőhet az egyedszámuk. A vaddisznó állomány számára az ASP (afrikai sertéspestis) jelent fenyegetést, ami a vadászati élmények csökkenését vonja maga után.

A hatalmas vadkár, a rengeteg erdei és mezőgazdasági kerítés, valamint annak költségei, valamint a minisztériumi, állami irányelvek arra készítetik a vadászati hatóságot, hogy nagyon magas hasznosítási terveket írjanak ki a szarvasfélék (*Cerviade*) tekintetében. Ezek végrehajtásának ellenőrzése folyamatos, előbb-utóbb a vadászatra jogosultak kénytelenek lesznek csökkenteni a szarvasfélék állományát. A vadászatra jogosultak kifejezetten nem fogadják örömmel a csökkentési kötelezettséget, a „sok tarvad = sok bika” elvet vallják, féltve ezzel saját bevételi forrásaikat, a gazdasági stabilitásukat.

A vaddisznó és a szarvas állomány folyamatos csökkenése illetve alacsony szinten tartása, a vadászati lehetőségek beszűkülését hozza magával, ennek „pótlására” az eddig kevésbé megbecsült apróvad vadászat is újból előtérbe kerül, az apróvad vadászat keresletét fogja növelni.

Az apróvad felértékelődésének a gondolatát olyan jelenlegi folyamatokra is alapozom, mint a klímaváltozás, a felmelegedés, amely befolyásolja a vízgazdálkodást, az élőhelyek víz utánpótlását, ezáltal az itt élő apróvad fajok túlélési esélyeit is. Közismert tény, hogy a nyári időszakban már nagyon gyakori a légköri aszály, ami szinte teljesen ellehetetleníti élőhely fejlesztés nélkül az apróvad szaporulat fennmaradását, legfőképp a fácánét, mezei nyúlét.

Ugyan élőhelyfejlesztés terén nem releváns, de bizonyított tény, hogy a klímaváltozás miatt a holarktikus vagy palearktikus területekről érkező, de már Magyarorszáig nem eljövő vonuló lúdfélék (*Anatidae*) is megállnak Ukrajnában, mert nem kell a hideg elől a Földközi tengerig, az Ibériai félszigetig repülni. Így az eddigi bérvadászatok - amelyet főként az olasz vadászokra alapultak – eredménytelenné, okafogyottá váltak, a gazdasági súlyuk csökken.

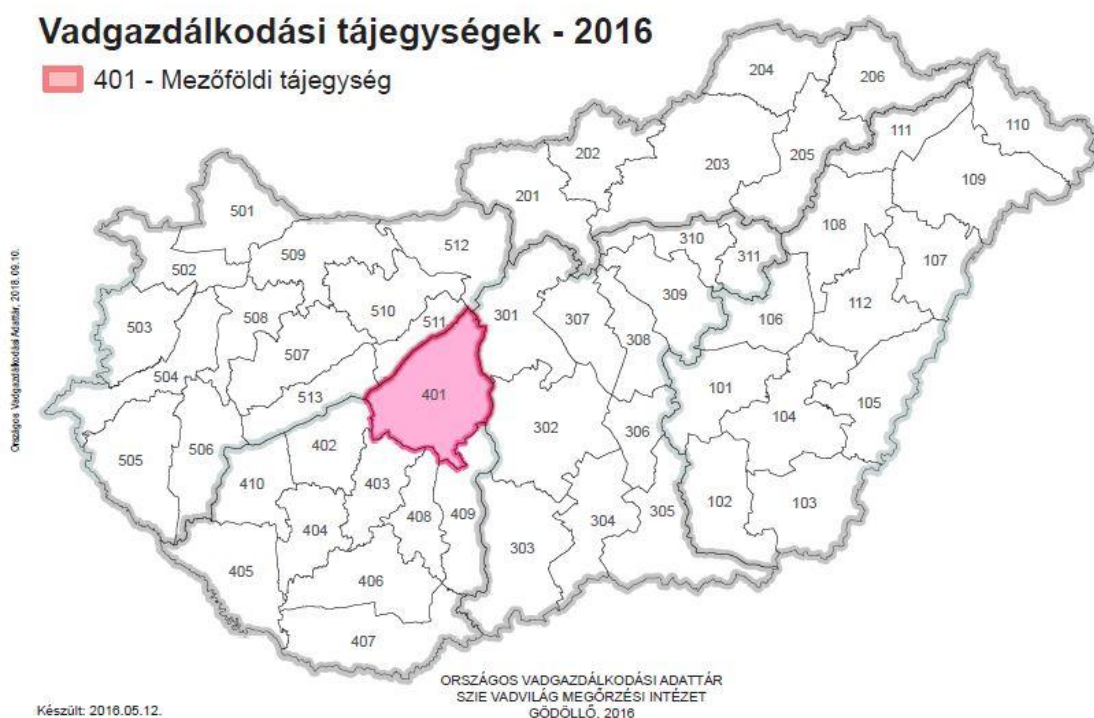
Egy jelentős befolyásoló tényező lehet a jövőben a madárinfluenza, amely nagy gazdasági károkat tud okozni. A zárttéri apróvadnevelő telepeken egy ilyen betegség végzetes, ezáltal is csökken a mesterségesen nevelt apróvad állomány, amely az azt keresőknek vadászati élményt adna. A szabadon élő „vad” fácán vagy egyéb apróvad állományt kevésbé veszélyezteteti ez a betegség, nagyobb a túlélési esélyük, kisebb lehet ellenálló képességüknél fogva a mortalitás, és sokkal nagyobb értékű vadászélményt tudnak nyújtani. A vadászatra jogosultak által megerősített tény, hogy a vadászvendégek részéről igény van az „igazi” vad fácánok vadászatára, amelyekért hajlandóak akár kétszeres árat is fizetni.

Igény van a mezei nyúl akár nagyterítékes vadászatára is, ennek már kialakult a hagyományos módja, rendszere az alföldi megyékben. Az élőhely fejlesztésével, minimális ráfordítással a mezei nyúl állománya is növelhető, ezáltal a kereső, bokrászó apróvad vadászaton magasabb bevételt érhetünk el a mezei nyúl hasznosításából.

Természetesen nem csak a vadászvendégek szórakozása, öröme, és az abból befolyó bevétel a cél, hanem a vadásztársasági tagok élménydús vadászata is, ehhez viszont több apróvadra, ezáltal az élőhelyük fejlesztésére van szükség.

2. A MEZŐFÖLDI VADGAZDÁLKODÁSI TÁJEGYSÉG BEMUTATÁSA

A Mezőföldi vadgazdálkodási tájegység Magyarországon a Dél-Dunántúli Vadgazdálkodási táj részét képezi. Területének mintegy 97%-a Fejér vármegyében helyezkedik el, kevesebb, mint 3%-a Tolna vármegyében, és 0,5% alatti része Veszprém vármegyében található. Területének közel 93%-a alkalmas vadgazdálkodásra. (OVA, 2018)



1. ábra: a 401-es tájegység elhelyezkedése az országban (OVA, 2018)



2. ábra: A Mezőföldi vadgazdálkodási tájegység (401) elhelyezkedése (OVA, 2022)

2.1 A tájegység éghajlati jellemzői

A terület **kontinentális éghajlatú**, melyet jelentős napi és éves hőingadozás jellemez. Egyre gyakoribb a forró, száraz nyár, és a hóban szegény, enyhe tél, csapadékszegény klimatikus viszonyok mellett. Az átlagos évi középhőmérséklet 10,7 °C, amely tendenciaszerűen emelkedik. A júliusi középhőmérséklet 21 °C körüli, a januári 0 °C alatt van. A napsütéses órák száma 2 000 feletti, ez a nyári szárazsághoz, és az intenzív párolgáshoz nagyban hozzájárul, ezáltal az aszályra való hajlam is magas, amely komoly hatást gyakorol a mező- és vadgazdálkodásra egyaránt.

Az uralkodó szélirány É-Ny-i, mérsékelt szélviszonyok mellett. Vízellátottsága „száraz”, „meleg” esetlegesen „mérsékeltlen meleg” hőhatás mellett, az éves csapadékmennyiség 500-600 mm körüli, de jelentős ingadozást mutat egyenlőtlen eloszlás mellett, gyakori a zivatar. A keletebbre fekvő területekhez képest a csapadék bizonytalanság kevésbé érezhető. A tél általában hóban szegény. Az átlagos évi középhőmérséklet 10,7 °C, amely tendenciaszerűen emelkedik. A júliusi középhőmérséklet 21 °C körüli, míg a januári 0 °C alatt van. A Sárvíz-(Nádor) csatorna, amely a Sióba, onnan a Dunába ömlik, és 110 km hosszan szeli át a Mezőföld, és a Sárret térségét. További jelentős vízfolyások: a Séd, a Gaja, a Benta patak, a Zámori patak, a Váli-víz, Szent László víz, a Paks-Faddi-főcsatorna, a Velencei-tó és annak levezetője a Dinnyés-Kajtori csatorna. (Halász, 2006) Ezek lokálisan befolyásolják a vízháztartást. A Dinnyés-Kajtori csatorna az Abai vadásztársaság területén is átfolyik, a vadállomány vízhez jutásában fontos szerepe van, illetve lenne száraz időszakokban, de gyakran a Velencei-tó vízszabályozása miatt nem kap elegendő vizet, így kiszárad. Vagy ha kap, a vize oly mértékben algásodik, és romlik a minősége, hogy a vad számára sem lesz iható.

2.2. Domborzati jellemzők

A tájegység a Mezőföld középtáj jellemzőit hordozza magán, az Alföld legnyugatibb és legmagasabb részeként. Tengerszint feletti magassága 96 métertől 222 méterig terjed. Jellegzetességei a hullámos felszínű löszhátak, emellett hordalékkúpok és süllyedék területek is előfordulnak. Ezek a folyóvizek üledékeinek lerakódásával keletkeztek, melyek befolyásolták a Mezőföld domborzatára jellemző ÉNY-DK irányú pásztás elrendeződést. A Duna mellett a folyó által alámosott meredek törésű löszfalak vannak, amelyek gyakran lecsuszamlanak, leomlanak. Jellemző a sekély völgyek és árkok hálózata, a homokos és löszös területek váltakozása. (Halász, 2006)

2.3. Mezőgazdasági jellemzők

A vadgazdálkodási tájegységben a művelési ágak megoszlását az 1. táblázat mutatja be.

Művelési ág	erdő	szántó	rét	szőlő	nádas	tó	alkalmatlan	összesen
terület [ezer ha]	18,226	202,281	17,970	2,092	3,519	5,530	17,728	267,347
terület [%]	6,8%	75,7%	6,7%	0,8%	1,3%	2,1%	6,6%	100,0%

1. táblázat: Művelési ágak megoszlása a Mezőföldi tájegységben (OVA, 2018)

Főként a nagytáblás, intenzív termesztés a meghatározó, köszönhetően a jó minőségű mezőszégi talajoknak, és a birtokszerkezetnek. A termesztett növények az apróvad részére a lehető legkevésbé kedvező állnak: őszi búza (*Triticum aestivum*), őszi árpa (*Hordeum vulgare*), őszi káposztarepce (*Brassica napus*), ritkábban rozs (*Secale cereale*), illetve tritikálé (*Triticosecale*). A tavaszi vetésűek közül főként a kukorica (*Zea mays*), és a napraforgó a jellemző (*Helianthus annuus*), ritkábban a szójabab (*Glycine max*) fordul elő.

Az elmúlt években főként alacsonyabb értékű talajokon a mézontófü avagy facélia (*Phacelia tanacetifolia*), az őszi vetésű mák (*Papaver somniferum*) fordul elő, de a kötelező zöldítési előírások miatt a bíborhere (*Trifolium incarnatum*), vagy más herefélék (*Trifolium sp.*), valamint a lucerna (*Medicago sativa*) is előtérbe kerültek. A mézontófü, a herefélék, és a lucerna megjelenése az apróvad részére pozitív változást hozott, annak ellenére, hogy a modern gépesítés és a vegyszerhasználat miatt a mezei nyúl, a fácán és a szürke fogoly (*Perdix perdix*) életfeltételei romlottak, amire többek között a növényi biodiverzitás csökkenése is hatással volt.

2.4. A tájegység jellemzése erdészeti szempontból

A 401-es vadgazdálkodási tájegység a 15-ös Mezőföld erdészeti tájban található a 15/a jelű Mezőföldi-löszhát (keleti és nyugati fél), valamint a Mezőföldi-löszhátat átszelő 15/b jelű Sárrét-Sárvíz völgye altájakon. „A táj átmenetet képez az alacsonyabb tengerszint feletti magasságú, ennél fogva kevésbé tagolt felszínű alföldi löszös síkságok és a lösszel fedett, változatos domborzatú Dunántúli-dombság között” (Halász, 2006).

Az 1-es számú táblázatból látható, hogy az erdőszültség nagyon alacsony, mindössze 6,8%, ami 18 226 ha erdőnek felel meg. Az erdőgazdálkodók számára a vad kvázi egy „szükséges rossz”, hiszen az erdőállomány (legfőképp a magán erdőgazdálkodók) nem igénylik a vad jelenlétét, főleg a nagyvadét, holott a vad az erdei életközösség része. Az ellentétet az erdőgazdálkodók és a vadgazdálkodók között a magas vadlétszám okozza, a vadkárrel, és annak kezelésével. Az erdő, mint állami kincs fenntartása az elsődleges, a vadállomány túlszaporodása sem akadályozhatja meg az erdészeti célok érvényesülését. Általános célként fogalmazható meg, hogy a nagyvadlétszám növekedését meg kell állítani, a nagyvadállomány hasznosításának növelésével.

A tájegységben közel 80 féle fafaj alkot állományt, amelyből nagyságrendileg az akác (*Robinia pseudoacacia*) emelkedik ki legjobban a maga 8 500 ha-os területével. De a

kocsányos tölgy (*Qercus robur*) is közel 2 200 ha-al, a hazai és nemes nyarak (*Populus*) 1 000 ha-nyi területtel, a fekete fenyő (*Pinus nigra*) és az erdei fenyő (*Pinus sylvestris*) is 1 800 ha-al részesednek. Ezek a fajok a teljes erdősültség 2/3-ad részét adják. A teljesség igénye nélkül találhatóak még állományalkotóként az egyéb tölgyfélék (*Qercus sp.*), juharfélék (*Acer sp.*), szilfélék (*Ulmus sp.*), kőrisek (*Fraxinus sp.*), hársak (*Tilia sp.*), berkenyék (*Sorbus sp.*) és a különféle más vadgyümölcsök is. (OVA, 2018)

2.5. Vadgazdálkodási jellemzők

Mivel főként síkvidéki terület a vadállomány is síkvidéki jelleget mutat, az Alföldi területekre jellemzőek a vadfajok. Fő nagyvadfaj az európai őz, elterjedőben a gímszarvas (*Cervus elaphus*), a vaddisznó, dámszarvas (*Dama dama*). Az apróvad fajok közül a fácán, a mezei nyúl a jellemző, a szürke fogoly eltűnőben van. A szőrmés és tollas kártevők jelenléte állandó, pl. a vörös róka (*Vulpes vulpes*), az aranysakál (*Canis auerus*), a borz (*Meles meles*), a dolmányos varjú (*Corvus cornix*), a szarka (*Pica pica*), szajkó (*Garrulus glandarius*).

Az őz, a legkisebb testű nagyvadfaj a legjelentősebb. A nagytablás, sík vagy enyhén dombos területet tudja hasznosítani, megtalálja az életfeltételeit. Egyedszáma, minősége a tájegységben közepes, néha kiemelkedő trófeájú egyedek is akadnak.

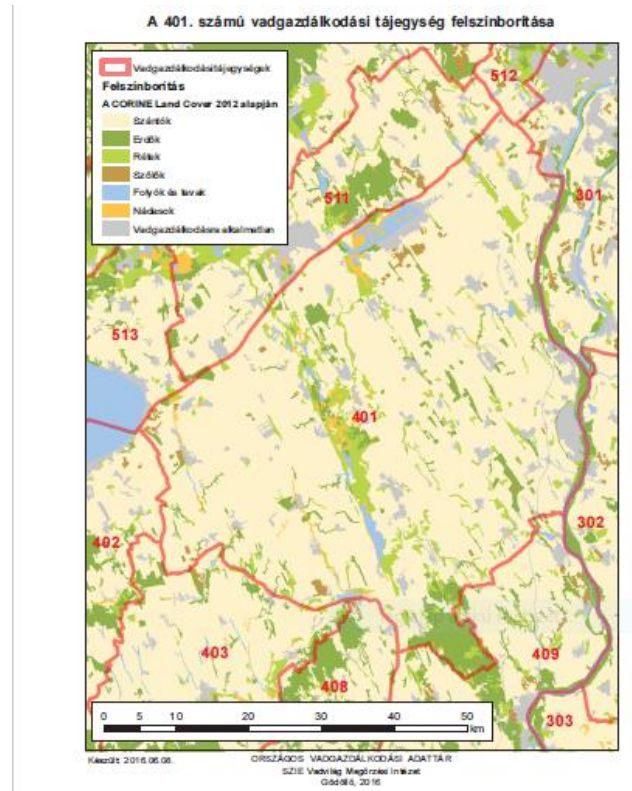
A nagyvadfajok közül a vaddisznó a mezőgazdasági kultúrák legfőbb károkozójaként volt/van aposztrofálva, megtelepedése nem kívánatos a nagytablás mezőgazdasági művelés miatt. Az apróvadállományban okozott kártétele (földön fészkelő fajok fészkeinek kifosztása), de legfőképp a mezőgazdasági kultúrákban okozott túrasi kártétele, taposási kártétele, valamint egyéb károkozása akár tönkreteheti a vadászatra jogosultat, ezért úgymond tűzzel, vassal irtandó. Hozzáteszem, hogy amennyiben az ASP betör a területre a helyzet megoldódik, de ez természetesen nem kívánatos cél, a vaddisznó állományt le kell szorítani az előírt 100 ha-onkénti fél egyedre.

A gímszarvas elterjedése a folyamatosan gyarapodó létszámának a következménye, a megfelelő élőhelyeken élő magas gímszarvas állomány folyamatosan migrálódik, keresi a saját faja által belakatlan területeket. Rágási és taposási kára miatt sem kívánatos, bár az apróvad állományt a jelenlétének nagysága nem befolyásolja.

Érdekességként megjegyezhető, hogy a dámszarvas egyedszáma a tájegységben 1998-2012 között folyamatosan emelkedett, majd jelentősen csökkent. Viszont az országos adatok alátámasztják, hogy a 2012 óta újból folyamatos emelkedést mutat a dámszarvas állománya, egyes kóborló példányai gyakorlatilag a tájegység bármely pontján előfordulhatnak.

A mezőgazdasági vadkár kifizetése – tekintettel a magas nagyvadállomány létszámra – a tájegységben folyamatosan növekedett, az utóbbi években a meredek emelkedési trend laposabbá vált.

Az állományok csökkentése és a mező- és erdőgazdálkodás érdekeivel és tűrőképességével összhangban álló gazdálkodás kialakítása szükséges a tájegységben, a problémák zömét a magas nagyvadlétszám és az ezzel együtt járó vadkár, valamint annak kezelése okozza. A fenntartható erdő-, mező- és vadgazdálkodás harmonizálása a megoldás, amelyet tudatos, átgondolt munkával lehet rendbetenni, minden érdekelt bevonásával, és szakmai összhangjával (OVA,2018).



3. ábra: a 401. számú vadgazdálkodási tájegység felszínborítása (OVA, 2018)

3. AZ ABAI VADÁSZTÁRSASÁG BEMUTATÁSA

Az Abai Vadásztársaság Fejér vármegyében, a 401-es Mezőföldi tájegységben, a Középső-mezőföld földrajzi kistájon található, a 403750-es kódszámú vadászterület. Jellemzően a tájegység É-i részén helyezkedik el, közel Székesfehérvárhoz, illetve szomszédos a VADEX Zrt. Belsőbárándi fácános-vaddisznós kertjével. Észak-déli irányú kiterjedése Székesfehérvártól Sárkeresztúrig nyúlik, mintegy 13 km hosszban, legnagyobb szélessége megközelítőleg 7 km. Közigazgatási szomszédjai Székesfehérvár város, Seregélyes, Sárosd, Sárkeresztúr, Soponya, Csősz és Tác községek. Aba város teljes közigazgatási területe 8 805 ha, a Vt. szinte teljes területe Aba város közigazgatási területére esik, kb. 330 hektár tartozik Tác község határához. Nem foglalja el teljes terjedelmében Aba város közigazgatási területét, egy része a földbirtokosság miatt, üzemi vadászterületként másik vadászatra jogosult, egy mezőgazdasági cég vadászterülete (403960-as vadászterület).



4. ábra: Az Abai Vadásztársaság (403750) elhelyezkedése
(<https://erdoterkep.nebih.gov.hu>)

Az Abai Vt. egy viszonylag nagy, mindösszesen cca. 6 450 ha-os vadászterületen gazdálkodik, ez köszönhető az 1996-ban jelentkező lokálpatrióta törekvéseknek, valamint annak, hogy Aba város közigazgatási területe nagyobb volt az azt körülvevő községénél. Így nem volt szükség arra, hogy több község közigazgatási területéből adódjon össze az akkori, a maival kb. 95%-ban megegyező terület.

A Vt. területén a nyílt vízfelületek (tavak) összes felszíne kb. 11 ha, (Bujtás tó 5 ha, Domján tó 3 ha, Kürti víztározó 3 ha). Nyílt vízfolyása a Dinnyés-Kajtori csatorna, amely a Velencei-tó vizét vezeti le a Nádor csatornába. A Dinnyés-Kajtori csatorna vízlevezetését, a kedvezőtlen, száraz időszakok miatt sok esetben hetekre, hónapokra megfogják, az egy pangó állóvízzé alakul. Vize gyakorlatilag elpárolog, kiszárad vagy zavarossá, ihatatlanná válik, a vad számára sem lesz felvehető.

Amint a tájegységre is jellemző, a terület nagy részén mezőgazdálkodás folyik, a szántó és gyepterületek aránya magas, 90% feletti. A Vt. területén az erdősültség mindössze 4%, azaz gyakorlatilag a gímszarvas, az esetlegesen átvonuló dámszarvas, és a vaddisznó megtartásában nem játszik szerepet. Az erdők valójában csak névlegesen erdők, vonalas kiterjedésük miatt. Szélességük 5-20 méter közötti, hosszuk akár 2.000 méter is lehet. Ezek a területek legfeljebb a mezei nyúl, az őz részére kínálnak tartósabb tartózkodáshoz életteret, téli és fészkelési időszakban a fácánnak adnak még otthont.

4. AZ ABAI VADÁSZTÁRSASÁG APRÓVAD GAZDÁLKODÁSA

4.1. Általános jellemzők, adatok

Jellemzően apróvadas terület, bár a gímszarvas és a vaddisznó folyamatosan jelen vannak, csak „váltóvadnak” minősül.

Az őz és az apróvadfajok úgymint: mezei nyúl, fácán, tőkés réce (*Anas platyrhynchos*), a lúdfélék (*Anatidae*), balkáni gerle (*Streptopelia decaocto*), az örvös galamb (*Columba palumbus*), eseti előfordulással a szalonka (*Scolopax rusticola*) jellemzőek. Ezek mellett természetesen a dúvad fajok úgymint vörös róka, aranyakál, nyest (*Martes foina*), borz, házi görény (*Mustela putorius*), dolmányos varjú, szarka, szajkó. Az egyéb vadászható fajokat nem észleltünk a területen, bár 1997-ben még pézsmapocokra (*Ondatra zibethicus*) és szárcsára (*Fulica atra*) is vadásztunk, ezek mára eltűntek, hasonlóképp, mint a szürke fogoly, amely fajt már akkor sem hasznosítottuk.

Faj	Előfordulása	Állomány trendje	Hasznosítás trendje	Vadgazdálkodási jelentősége
Mezei nyúl	van	stabil	növekvő	közepes jelentőségű
Fácán	van	növekvő	növekvő	kis jelentőségű
Szürke fogoly	nincs	nem értékelhető	nem értékelhető	nem értékelhető
Vetési lúd	van	nem értékelhető	csökkenő	közepes jelentőségű
Nagy lilik	van	nem értékelhető	hullámzó	közepes jelentőségű
Nyári lúd	van	nem értékelhető	növekvő	kis jelentőségű
Tőkés réce	van	nem értékelhető	hullámzó	közepes jelentőségű
Balkáni gerle	van	nem értékelhető	hullámzó	közepes jelentőségű
Örvös galamb	van	nem értékelhető	nem értékelhető	kis jelentőségű

2. táblázat: A hasznos apróvadfajok jellemzése a 20 éves vadgazdálkodási üzemterv alapján (Groszeibl, 2018)

A következő táblázat az egyéb apróvad fajok üzemtervi jellemzését adja meg, amelyet kiegészítettem a vaddisznóval, mint fészekpredátorral.

Faj	Előfordulása	Állomány trendje	Szabályozás	Vadgazdálkodási jelentősége
Vaddisznó	van	nem értékelhető	növekvő	közepes jelentőségű
Dolmányos varjú	van	stabil	stabil	közepes jelentőségű
Szarka	van	stabil	csökkenő	közepes jelentőségű
Szajkó	van	nem értékelhető	növekvő	kis jelentőségű
Róka	nincs	stabil	stabil	nagy jelentőségű
Borz	van	stabil	növekvő	közepes jelentőségű
Házi görény	van	nem értékelhető	nem értékelhető	kis jelentőségű
Nyest	van	stabil	nem értékelhető	nincs jelentősége
Üregi nyúl	nincs	nem értékelhető	nem értékelhető	nincs jelentősége
Pézsmapocok	nincs	nem értékelhető	nem értékelhető	nincs jelentősége
Aranysakál	van	stabil	növekvő	nincs jelentősége
Mosómedve	nincs	nem értékelhető	nem értékelhető	nincs jelentősége
Nyestkutya	nincs	nem értékelhető	nem értékelhető	nincs jelentősége

3. táblázat: Egyéb apróvadfajok és a vaddisznó jellemzése (Groszeibl, 2018)

A vadásztársaság területe 11 biztonsági körzetre került felosztásra. A biztonsági körzetek határai kifejezetten a természetben fellelhetőek (út, vasút, stb.), azonosan a Vtv. által előírt határkövetelményekkel. A belső (házi) szabályzat szerint, és a Vt. alapelvei szerint minden körzet, bármely tag által használható korlátozás nélkül. Egyéni les, szóró, egyéni, vagy bérbe kiadott terület rész nincs. Az esetleges korlátozások mindössze a vendégvadásztatások idejére áll fenn, viszont az egyetemleges.

Az apróvad szempontjából nézve az I.-től a XI. körzetig mindenhol lőhető, vadászható a mezei nyúl, de ennek kisebb-nagyobb korlátai, illetve eredményei vannak. Mivel egy tipikus mezőföldi területről beszélünk, a nagytáblás művelésnek köszönhetően minden biztonsági körzetben van apróvad vadászat, apróvad hasznosítás.

- Az I-es körzet: ÉNy-i része nagy kiterjedésű rét, DK felé található néhány kisebb szántó, a kb. 5 ha szabad vízfelületű Bujtás-tó, több ha-nyi erdővel, nádassal és fasorral, valamint a Háló-völgy, amely fasorokkal tagolt. Ez a fácánállománynak is nagyon kedvező, ezért a körzet inkább vegyes az apróvad szempontjából.

- A II-es körzetben a Kazlas-völgy és néhány keskeny fasor ad búvóhelyet, életteret, és a vasútvonal, mert a vasúti töltés mindkét oldalról fával, gazossal, bokrokkal tarkított. A Kazlas-völgy és környéke fácános, míg a többi rész nyulas terület, úgyhogy inkább vegyesnek tekinthető.
- A III.-as körzetben az ún. Bárány erdő, és a Kacsás erdő ad az apróvadnak élőhelyet, emellett a körzet közepén a vasúttól a Kacsás erdő sarkáig húzódó 10-15 méter széles Kökényesi-árok. A Kacsás erdő ÉK-i végében 200-300 m²-es szabad vízfelület van (Kacsás-tó), ennek folytatásában pedig egy K-i irányban hosszan elhúzódó nádas. Így összességében inkább fácános körzet, mint mezei nyulas.
- A IV-es körzet leginkább a mezei nyúlnak kedvez. Nagy, egybefüggő mezőgazdasági terület, amely a birtokszerkezet miatt mégis mozaikosnak tekinthető. A közepe tájékán egy DNy-ról ÉK felé tartó szélesebb fasor töri meg a szántóföldeket, az ÉK-i vége a Dinnyés-Kajtori csatornánál végződik. Itt egy D felé húzódó, halgazdálkodásból felhagyott több ha-os náddal benőtt tómeder ad a fácánoknak komoly élőhelyet. Ennek a résznek a megőrzéséről kell gondoskodni, hogy a kiváló területrész el ne vesszen.
- Az V.-ös körzet gyakorlatilag a nyulakról szól. Az ÉK-i körzethatártól indulva DDNy felé néhány völgyszerű „bevágás”-sal kezdünk, köztük rét, legelő. Majd a szántóföldek jönnek, több nagyobb tábla, és ez gyakorlatilag a DNy-i körzethatárig tart. Ezt mindössze két szélesebb fasor szakítja meg, amely kedvező búvóhelyet, fészkelőhelyet nyújtanak az apróvad számára. A körzet K-i határán, a Dinnyés-Kajtori csatorna partján húzódó nádasok azok, amik a fácánnak jók, minden egyéb rész inkább a mezei nyúlnak kedvez.
- A VI.-os körzet is vegyesnek tekinthető. Míg ÉK-i fele gyakorlatilag az V.-ös körzet folytatása, néhány keskeny fasorral, nagyobb táblákkal, és nyúl vadászatra kifejezetten alkalmas, addig a DNy-i része egy nagyon mozaikos, a Dinnyés-Kajtori csatorna által átszelt terület. Itt már több mezőgazdasági telephelyet, tanyát is találunk, ugyanakkor egy több ha-os nádas, néhány kisebb nádfolt, gyümölcsösök, és 200 ha-nál több rét is található. Az apróvad szempontjából vegyesnek tekinthető, mind a mezei nyúlnak, mind a fácánnak kedvező.
- A VII.-es és a VIII.-as körzet nyulas terület, mindössze a VI.-os körzethez hasonlóan a DNy-i részén található több bokros, csenderes, kisebb nádas, és erdő jellegű társulás. Ezek megóvása a feladat, a fácán részére kiváló élőhely.
- A IX.-es körzet tagoltsága, nádasos, csalitos részei miatt fácános körzet. Kevesebb szántó, inkább rétek, és erdős foltok jellemzik, emellett felhagyott zártkertek.

- A X-es körzet különálló D-i része egy összefüggő szántó, amelynek vadgazdálkodási jelentősége elenyésző, gyakorlatilag "kopár" (*nudum*). Hacsak egy-egy fácán a szomszéd vadászterületről át nem repül, vagy le nem száll néhány réce a kiszóródott szemes terményre, legfeljebb a varjúfélék lepik el a téli időszakban. Ellenben a körzet DNy-i területrésze a Sárrét tulajdonságaival rendelkezik, vizes, nádas, bokros területek, kisebb parcellák. Jellemzően jó fácános rész.
- A XI.-es körzet a 2016-os határváltozások által megkapott területrészt. A több mint 300 ha-os rész egy tulajdonos kezében van, legfeljebb 3 táblára bontva. Csak a mezei nyúllal kapcsolatosan érdemes vele foglalkozni, a fácánnak nem alkalmas. Előnye a telepített öntözőrendszer, amelynek pozitív hatásait a későbbiekben elemzem.

Az Abai Vadásztársaság biztonsági körzetekre osztása az 5. ábrán tekinthető meg.

A térképen jelzett repülőtér amint azt a Vtv. 8. § (2) bekezdés f) pontja is kimondja nem része a vadászterületnek. Ezen a részen vadgazdálkodási tevékenység, vadászat nem folyik. A kieső terület kb. 300 ha. Ennek ellenére elmondható, hogy él ott őz is, apróvad is szép számmal. A repülőtér egykori helikopterbázis, amely harci helikopterek fel- és leszállásához kiépített betonozott területekkel rendelkezik. Nem rendelkezik beton kifutópályával, sportrepülők, ejtőernyősök használják, egy folyamatosan kaszált, karbantartott füves terület alkalmas a fel és leszállásra. A repülőtérhez tartozó egyéb, repülési célokra nem használt területrészek, viszont a nyugalom, és a béke szigetei a vadnak, gyakorlatilag a zavarásmentesen élhetnek. A repülőtér és a vadászterület határán etetjük az apró és nagyvadat. Ezzel megpróbáljuk elcsalogatni a kifutópálya környékéről, megelőzendő az esetleges balesetet, káresetet.



5. ábra: az Abai Vt. biztonsági körzetei

4.2. Mezei nyúl gazdálkodás, hasznosítás

A mezei nyúl a Mezőföld egyik meghatározó apróvad faja, meghatározó az Abai Vt.-nél is, bár ez nem volt mindig így. A Vt. területét az 1997-es átvételkor igen alacsony nyúlállomány jellemezte: becslések szerint mindössze 100–150 mezei nyúl élt a közel 6500 hektáron. Ennek oka elsősorban nem az élőhelyi állapot vagy a ragadozóállomány volt, hanem a terület túlhasznosítása az előző vadászatra jogosult által. Az 1997-1998-as, és az 1998-1999-es vadászati évben nem is hasznosítottuk az állományt, segíteni próbáltuk a meglevő példányokat a túlélésben, a tél viszontagságai elleni küzdelemben etetéssel, és ragadozó gyérítéssel. A folyamatos, és kitartó munka eredményt hozott a sok viszontagság ellenére, és az elmúlt 10 évben már sokkal jobb becslési és hasznosítási eredményeket tudtuk felmutatni.

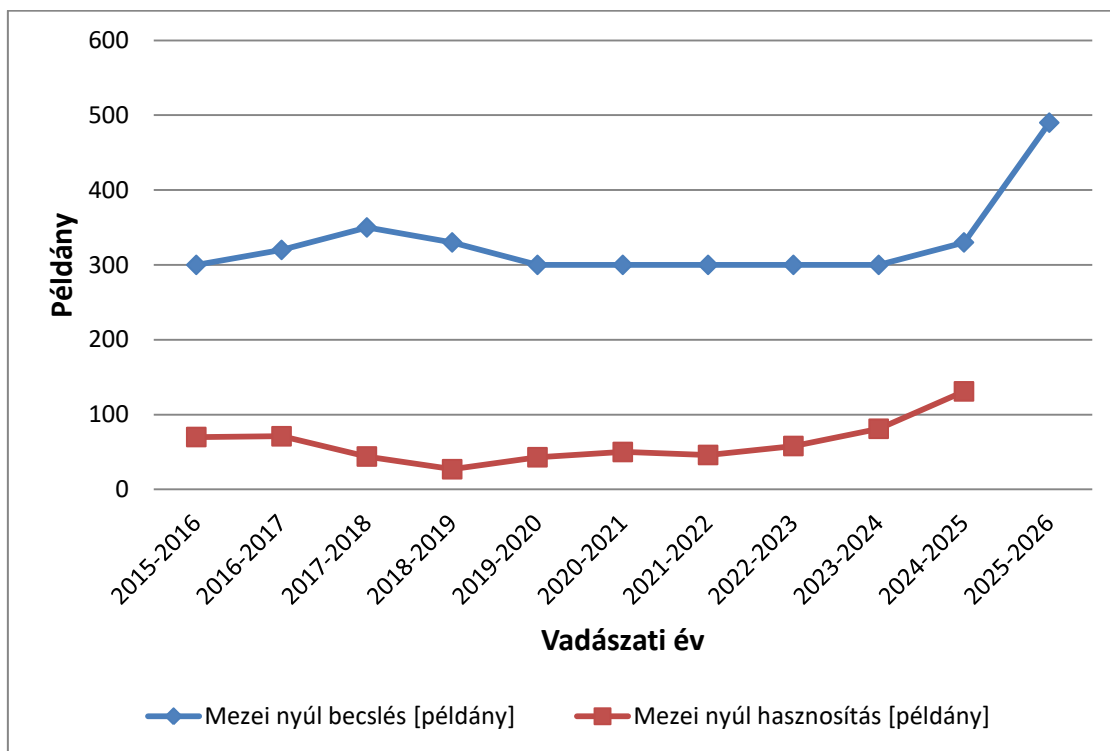
Ha a 2015-2016-os évet vesszük kiindulásnak (bázis évnak), akkor felmerülhet néhány kérdés. A viszonylag egyenletes 300-350 példányos becslés miért ugrott meg az utolsó évben 490-re? Ennek magyarázata egyértelműen abban rejlik, hogy a becslés a szó legszorosabb értelmében is csak becslés. A jelenlegi becslő adatok nem támaszkodnak direkt felmérési módszerekre (úgy mint sávós becslés, vonalszámlálás, vagy vadnyom- és vadjel felmérés).

A tavaszi állománybecslés története a VT.-nél 1997-ből indul ki, amikor talán 100-150 mezei nyúl élt a vadászterületen. Az akkor még lelkes, és összetartó csapat valóban megszámlolta a teljes területen élő nyúl állományt, részben sávós becsléssel, részben pedig éjszakai reflektoros sávós becsléssel. Mint említettem 2 évig nem hasznosítottuk, viszont óvtuk, védtük a mezei nyulat, és ennek a védelemnek a harmadik vadászévre volt annyi hozadéka, hogy elérte az állomány azt a nagyságot, hogy kérelmezhattuk a hasznosítást, és ez abban az évben 20 mezei nyúlra vonatkozott. Micsoda öröm volt, hogy fejenként egy darab mezei nyulat hazavihettünk kompetenciának.

Még 2-3 éven keresztül valóban megszámlálásra került a mezei nyulak egyedszáma, majd onnan a „több van, mint tavaly” illetve „kevesebbet látni, mint tavaly” volt a becslés alapja. Az önkormányzati segítette, hogy ezek a becslések a területet kiválóan ismerő helyi vadászok tapasztalatain alapultak.

Önkontrollal sikerült azt elérni, hogy sohasem hasznosítottuk túl a nyúlállományt. Innentől kezdve a becslés gyakorlatilag egy tervezett szám lett, amelynek lényege az volt, hogy meghaladja a 100 hektáronkénti 4 példányt, ami szükséges a hasznosítási engedély hatósági megszerzéséhez. A valóságban - saját tapasztalataim alapján - ez a tavaszi becslési szám valójában 25-50%-al is több lehet, mint a becslési jelentésben a Hatóságnak bejelentett adat, az őszi állomány nagyság viszont a hasznosítás kezdetén leginkább a szaporulat felnevelkedésétől függ.

Többször elhangzott az évek alatt, hogy: „Hova tűntek a nyulak ősze?” - ezért a becslés követte az előző évet, esetleg minimális korrekcióval. Az tény, hogy az elmúlt 2-3 év időjárása, a vaddisznó létszám drasztikus csökkenése, a szigorú dúvad kontroll, és a kötelező mezőgazdasági zöldítés jótékony hatása kedvezett a szaporulat megmaradásának, ezért emelték meg a becslést majd' 50 %-al.



1. diagram: A mezei nyúl állománybecslési és hasznosítási adatai 2015-től 2025-ig.
(Állománybecslési és hasznosítási jelentések)

Másik kérdésként felmerül, hogy a hasznosítás miért hullámzott ilyen szélsőségesen? A 10 éves átlagos hasznosítás 62 példány, minimum 27, a maximum 131 db. A kiindulási év 300 db-os becsléséhez a 70 db-os hasznosítás 3 év alatt 27 példányra esett vissza, és ez öt év alatt érte el újra, haladta meg a 70 darabot.

A magyarázat összetett, több tényezőre vezethető vissza. Ilyenek például a klimatikus viszonyok. A közel 30 év alatt nagyon sok minden változott. (csapadék eloszlása, intenzitása, gazdálkodási módok, ezen belül: táblaszegélyek megszűnése, táblák összevonása, fasorok kivágása, stb.), birtokszerkezet változás, (ugyanis eltűntek azok a kiscgazdálkodók, ezzel a kisebb táblák is, akik a kárpótlásban a '90-es évek elején 10-15-30 hektár földhöz jutottak), a gazdasági, megélhetési változások, a Vt. tagságának összetétele, korosztály megoszlása.

A klimatikus viszonyok, és a csapadékeloszlás változása hatott a populációk túlélésére, a szaporulat felnevelkedésére. A melegedő klíma, az enyhülő telek nem adnak „jó” vadászidőt, leginkább a fagy hiánya (sáros terep) nehézkessé teszi a terepi mozgást, kevésbé alkalmas a nyúl vadászatára.

A gazdálkodási módok változásai az élőhelyek megszűnését, csökkenését hozta magával. A birtokszerkezet változása a növényzet diverzitásának csökkenését hozta. A különféle gazdasági, ezzel együtt a megélhetési változások az érdektelenséget, a vadászatra szánt idő hiányát hozták, az idő múlása pedig az eredeti tagság korosztályának elöregedését hozta, ezáltal a vadászatokon való részvétel elmaradását.

Mindez a sok tényező együttesen hatott arra, hogy ilyen-olyan okokból több, vagy kevesebb legyen az éves teríték. A 2022-2023-as évben már mutatkoztak annak a jelei a teríték adatokban (58 db), hogy több a mezei nyúl egyedszáma, mint az előző években. Örömteli tény, hogy a 2022-es év aszályos időjárása a szaporulatra nem volt kihatással, nem csökkent sem a törzsállomány, sem a teríték. Erre ráerősített a 2023-2024-es vadászév 81 db-os terítéke. A 2024-2025-ös évben, amelynek az időjárása, a vaddisznó létszám drasztikus csökkenése, a szigorú dúvadkontroll, és a kötelező mezőgazdasági zöldítés jótékony hatása hozzájárultak a szaporulat megmaradásához az egyik vadászaton 49 nyúl feküdt a terítéken, míg egy másikon 30. Ennek a két vadászatnak a terítéke megközelítette az előző teljes vadászév terítékét, valamint több területrészen még nem volt abban az évben vadászat, így a vadásztársak kedve is megjött a vadászaton való részvételre, megnőtt az éves teríték is.

A 2025/2026-os vadászati év első társas apróvad vadászatán (2025. október 25.) beigazolódott a megnőtt vadászati kedv, mert 18 vadász, 4 hajtó, és 5 négylábú vadásztárs sorakozott fel a reggeli eligazításkor. 12:30-ra 22 mezei nyúl és 7 fácánkakas volt a terítéken, ezzel a napi vadászatot befejezettnek nyilvánítottuk.



5. ábra: 49 db mezei nyúl és 12 db fácán a terítéken.

4.3. Fácángazdálkodás, hasznosítás

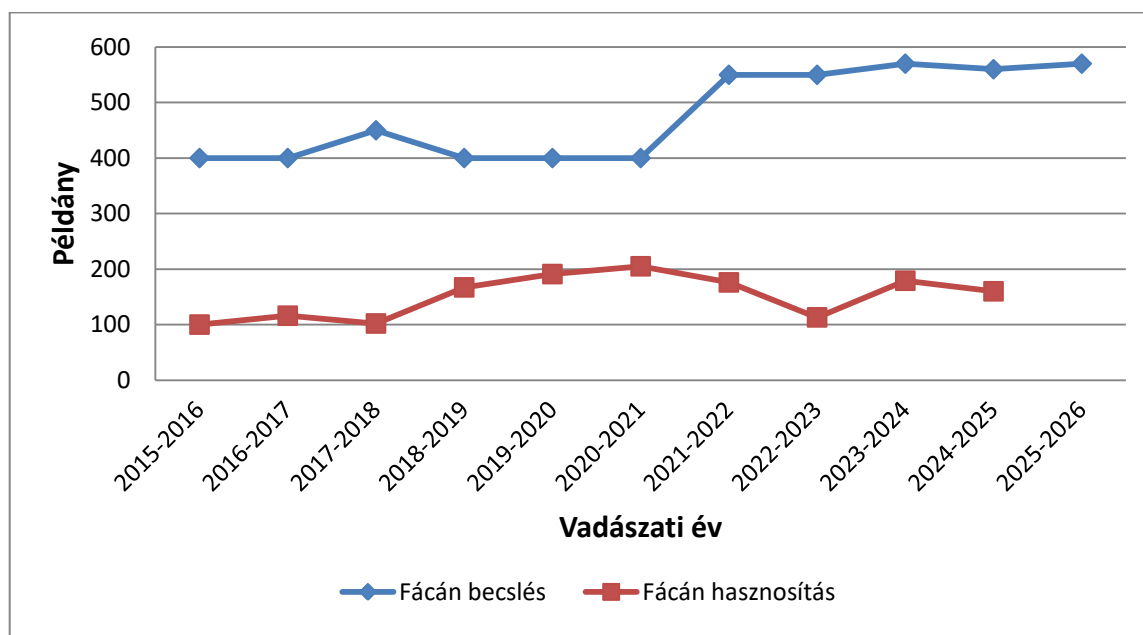
Ha egy vadásznak megemlíjük a Mezőföld közepét, különösen a Soponya és Belsőbáránd térségét (amely a Nyugati irányú szomszédos terület), az idősebb korosztály még mindig azonnal a fácánra, pontosabban a nevelt fácánra gondol. Valóban, a fácán is fontos apróvad faj a tájegységben, és a Vt. területén is. A múltban, köszönhetően az 1996-ban végbement vadgazdálkodó váltásnak egy nagyon szerény fácán állománnyal kezdtük a gazdálkodást. Az előd vadásztársaság az 1995/1996-os, utolsó vadászati évben túlhasznosította a területet; az őz, a mezei nyúl és a fácán állományát (beleértve a tyúkokat is) önmérséklet nélkül lőtték, gyakorlatilag a felperzselt föld taktikáját alkalmazva. Mivel a fácán egyedszámát kevésbé volt lehetséges megállapítani, mint a mezei nyulét, az akkori jelentésekben leadott becslési szám kifejezetten vélekedés volt.

Az 1997 és 2002 között tartó években a fácán vadászati idényben mindössze öt-hat társas vadászatot tartottak, melynek során a teríték igen szerényen alakult. Előfordult, hogy a vadászat végén kevesebb apróvad volt a terítéken, mint amennyi vadász és hajtó részt vett. Az utolsó fácánvadászatot január közepén tartottuk, a februári társas vadászatok kifejezetten csak dúvad vadásatról szóltak.

Fontos megjegyezni, hogy a fácán létét az 1997-es évektől legalább 10 évig a birtokszerkezetek változásai messzemenőleg befolyásolták. Faragó (1997) azt írja, hogy a rendszerváltás során újra magántulajdonba került földek, ismételten a kistáblás gazdálkodás felé mutattak. Viszont negatívan hatott, hogy a földterületek gazdái ezekben az években a birtokaikat, tábláikat kezdték összevonni, a kárpótlás során kialakult tulajdonviszonyok egyrészt lassan, de folyamatosan változtak, egyre kevesebb tulajdonosé lett ugyanaz a nagyságú föld.

A valamikori „Vörös Csillag” Termelő Szövetkezet nagy táblái a kárpótlási földszerzés miatt felaprózódtak, majd a folyamatos földcsere révén újból növekedni kezdtek. A megjelenő táblaszegélyek ennek következtében ismét eltűntek. Ezek mellett az EU csatlakozással a támogatási rendszer arra készítette a gazdákat, hogy minden fellelhető területet mezőgazdasági művelés alá vonjanak, hiszen a megművelt föld nagysága alapján kapták az EU-s földalapú támogatást (SAPS). Emiatt sok esetben beszántották a dűlőutakat, kivágták a fasorokat, és egybeművelték a korábban különálló táblákat, csökkentve ezzel az apróvad, és különösen a fácán élőhelyét.

Ezzel szemben pozitívan hatottak a fácán élőhelyére a megművelhetetlen nádasok, cserjések és remízek. Ezeket a területeket - mivel megművelni nem tudták – gyakorlatilag elfelejtették. A fácán viszont kihasználta, és kiváló élőhelyként hasznosította. Természetesen a Vt. is segítette a fácán állományt, ezeken az élőhelyeken etetőket létesítettünk a téli időszakokra.



2. diagram: A fácán állománybecslési és hasznosítási adatai 2015-től 2026-ig
(Állománybecslési és hasznosítási jelentések)

A további években állandósultnak voltak tekinthetőek az élőhelyi viszonyok, ugyanis ami az egyik oldalon negatívan hatott az élőhelyre (pld. összevonásra került két kisebb tábla, és ezzel megszűnt a szegélyterület közöttük), a másik oldalon pozitív hatás jött. A felhagyott halgazdálkodási terület (egy 8 hektáros, nádassá, majd bokrossá vált rész) új élőhelyet teremtett. A fácán állomány stabil, lassú növekedésbe kezdett, amelyhez a Vt. minden lehetséges segítséget megadott a téli etetésekkel, a dúvad elejtésekkel. 2015-től már 400 db-os becslést jelentettek a Hatóság felé és ez a trend 2021-ig gyakorlatilag nem változott. Viszont a fácán teríték már 2018-tól megcáfolta a becslési számokat, ugyanis 3 évig a folyamatosan emelkedő teríték ellenére ($167 \Rightarrow 191 \Rightarrow 205$) sem változtattak a becslésen.

Ezekben az években (2018-2020) a Hatóságtól külön engedélyt kellett kérni, hogy az eredeti tervekben szereplő fácánhasznosítási számadat ne csak a törvényben engedélyezett maximum 10%-al legyen túlléphető. Az előző évek terítékadatai alapján (és ezt fontos kiemelni, hogy csak a terítékadatok alapján) került megváltoztatásra a becslés, 400-ról 550 db-ra (+37,5%).

Jánoska (2025) szerint a tavaszi törzsállomány becsült nagysága nem a valóságot, hanem a jogosult vélekedését, valamint és az előző vadászati idény hasznosítását, annak arányát tükrözi. Jelen esetben teljesen egyetértek, nem vitatható Professzor úr kijelentése.

A 2022/2023-as vadászati évben a teríték csökkenése egyrészt a vadászati kedv mérséklődésének volt köszönhető, másrészt a 2022-es év aszályos időjárása erőteljesen befolyásolhatta a szaporulat felnevelését. A mezei nyúlnál a terítékváltozásoknál leírtak a fácán esetében is igazak (megélhetés, időhiány, korosztályi változások, stb.).



6. ábra: Egy csokor fácánkakas



7. ábra: Fiam a hajtás végén néhány fácánnal

4.4. Az egyéb vadászható apróvad fajok hasznosítása

Az egyéb apróvad-fajokkal való gazdálkodás gyakorlatilag elhanyagolható mértékű.

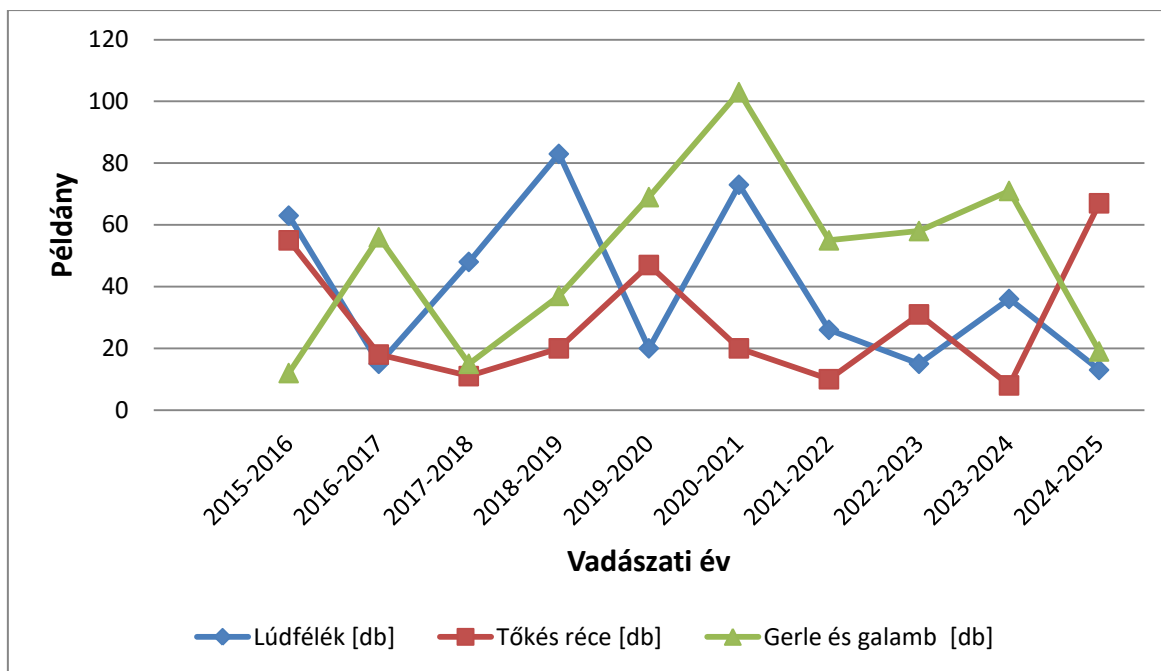
- Szürke fogoly nem él már a Vt. területén, gyakorlatilag eltűnt. A vadgazdálkodásunk kezdetén, a '90-es évek végén láttam utoljára egy csapatot.
- A vöröslábú fogoly (*Alectoris rufa*) kizárólag a kutyás Hubertusz versenyek alkalmával került a területre. A versenyek másnapján megrendezett társas vadászatokon kerülhetett terítékre az előző napi kihelyezésből, melynek darabszámait nem tüntettük fel a hivatalos terítékadatokban.
- Üregi nyúl (*Oryctolagus cuniculus*) nem található a vadászterületünkön.
- A pézsmapocok mintegy 25 éve eltűnt, de nem a túlhasznosítás következtében, mivel vadászata akkoriban sem volt népszerű.
- Erdei szalonka a Vt. területén nem vadászható, és a szalonka monitoring programban nem veszünk részt. Téli fácánvadászatok során látunk néhány telelő példányt, amelyek a tavaszi területjárások és dűvadgyérítés során már nem észlelhetők.

- A szárcsa eltűnt a Vt. területéről, ennek oka ismeretlen számomra. Valószínűsíthető az élőhely-változás, annak pusztulása, klimatikus viszonyok változása, de sok egyéb oka is lehet. Vadászati jelentősége soha nem volt nagy, a tagság célzottan nem vadászott szárcsára, a récevadászat során esetlegesen elejtésre került, de felhasználásra nem. Így a terítékre hozása gyakorlatilag értelmetlen volt.
- Balkáni gerle és örvös galamb: kisebb-nagyobb csapatok élnek a területen, bér vadásztatást nem folytatunk, csak saját szórakozásként kerül hasznosításra az augusztusi napraforgótáblákon. Külön figyelmet nem kap.
- A tőkés réce, mint az egyedüli vadászható récefaj, létszáma jelentősen megfogyatkozott. Láthatóan kevesebb költ a területen, illetve sokkal kevesebb a vadászati idényben ide húzó, táplálékkereső egyed is. Különválasztva az itt költő, illetve a más területekről érkező récéket azt kell mondanom, hogy jó esetben a harmada van jelen, vagy harmada húz be a területre annak az egyedszámnak, ami 1997-ben volt. A helyben költő récék megfogyatkozása a vizes élőhelyek területének a csökkenésével magyarázható, nem csak a gazdasági okokból felhagyott haltermelő egységek területét értem ez alatt, hanem a klímaváltozásból adódó csapadékhiány miatt eltűnő rétek, vizes laposok eltűnése miatti élőhely csökkenést. A múltban észlelhetően sok réce húzott az Abai Vt. területén levő tarlókra táplálkozni pld. a Velencei tóról, vagy a Soponyai halastavakról, de innen is nagyon kevés réce jön már. Bizonyára ezeken a területeken is jóval kevesebb az állomány, de hatással lehet az a tény is, hogy a gazdálkodók már nem hagynak fenn télre kukoricatarlókat, mivel aratás után szinte azonnal letárcsázzák és beforgatják a maradványokat, így megszűnik a récék táplálkozóhelye. Jellemző, hogy a helyben élő példányok kihasználják a helyzeti előnyüket, és téli időszakban az etetőhelyeken is megjelennek, kisebb csapatokban húznak a más vadfajok részére kitett erőtakarmányra.
- A vonuló lúdfélék létszáma is sokkal kevesebb lett az elmúlt 10 évben. A bevezetőben említettem, hogy már nem menekülnek a hideg elől a mediterrán vidékekre, gyakorlatilag Ukrajna területén megállnak, nem jönnek tovább. Egyre kevesebbszer fordul elő az „igazi” libavadászatra alkalmas ködös, szeles, csepergős időjárás, ami elősegíti a lúdfélék vadászatát. A nyári lúd helyben is költ, a libafélék terítékében nagy az egyedszáma, szerepe. A 2020-2021-es vadászati év után döntöttük el, hogy a továbbiakban bér vadásztatást nem folytatunk a lúdfélékre, mivel nem rentábilis a vadásztatás. A napidíjas vadásztatás csak akkor etikus a

vendégvadással szemben, ha reális esély van a sikeres vadászatra, amely indokolja a napidíj kifizetését. A teríték darabszáma alapján történő elszámolás viszont maximalizálja az elérhető bevételt, tekintettel a törvényi előírásokra, a darabszám korlátozásra (79/2004 (V.4.) FVM rendelet 27/A§ (2) bekezdése alapján naponta, személyenként hat darab, amelyből a vetési ludak száma nem lehet több kettőnél). Kiadások is vannak, hiszen a libagödröket meg kell ásni, leshelyeket el kell készíteni, a terepjáró költségei is magasak, illetve a kísérő személyzet bére is magas tétel, és az időjárás is komoly befolyásoló tényező. Köztudott tény, hogy a libavadászat iránt elsősorban az olasz vendégvadászok érdeklődnek. Ők hajlandóak megfizetni ennek a költségeit. Viszont mindenféle tiltás ellenére az elektromos hangadó eszköz, a csali magnó használata náluk alapfeltétel, továbbá nem igazán akarják elfogadni a napi teríték limitet. Egy esetleges büntetés viszont – mivel külföldi vadászokról van szó – a vadászatra jogosultat terheli. Ezenkívül a tőkés récénél felvázolt problémák (tarlók hiánya) hatványozottan jelentkeznek a lúdfélék esetében is. A „hőskorban” a libák által felevett tarlót műtrágyaszóróval megszórtuk szemes kukoricával, hogy ne hagyják ott másnap sem a helyüket. A lúdfélék hasznosítása így már csak a saját szórakozásra korlátozódik. A vadászati idényen kívüli (értsd: a vadászati hatóság külön engedélyével, februárban) vadászata adott helyrajzi számokhoz, és maximális terítéknagysághoz kötött, így bevétel ebből sem realizálható.



8. ábra: Libavadászok és a teríték



3. diagram: Egyéb vadászható apróvad fajok hasznosítási adatai 2015-től 2025-ig. (Vadgazdálkodási jelentések)

4.5. A dúvadfajok és vaddisznó hasznosítása

Faragó (2010) szerint "hatékony dúvadgazdálkodás nélkül nincs eredményes apróvad-gazdálkodás.". A szerző hangsúlyozza, hogy az eredményesség érdekében az összes dúvad faj létszámát alacsony szinten szükséges tartani. Ugyanitt szintén kifejti Faragó (2010), hogy az összes dúvad létszámát alacsony szinten kell tartani az eredményesség érdekében.

Teljesen nyilvánvaló, hogy amint az a 4. mellékletben látszik, az éves terítékszámoktól függetlenül a dúvadfajok becslése gyakorlatilag változatlan, emelkedő, vagy csökkenő trendet – az aranyakál kivételével – nem mutat, holott az emelkedő, vagy csökkenő terítékadatok miatt a következő évi becslésben annak meg kellene mutatkoznia. Például a borz 10 éves becslési átlaga 30 db/év, míg a hasznosítása teljesen hektikusan változik, 0-tól 20 –ig. Éves átlaga 11 db, de a következő évi becslési adatokra sem a 2015-2016-os, sem a 2016-2017-es, sem a 2018-2019-es év alacsony hasznosítása nem volt hatással. Ebből az is látható, hogy a becslési adatok valószínűleg fiktívek.

Ezzel kapcsolatosan két publikációra hívnám fel a figyelmet.

A Vadgazdálkodási Adattár 2022/2023 című kiadványban, Csányi (2023) megjegyzi, hogy a gímszarvas és a dámszarvas terítéke tovább növekedett, annak ellenére, hogy a jelentett létszámuk is emelkedett. Ez azt jelenti, hogy a vadállomány ténylegesen nagyobb lehet, mint a hivatalos becslések.

Egy interjúban Csányi (2024) kifejtette, hogy minden számítási módszer szerint a vadlétszám ténylegesen jóval nagyobb lehet, mint az adatok, amik a vadászati hatóság asztalára kerülnek.

Nagyon valószínű, sőt biztosra vehető, hogy ugyanezen megállapítások, kijelentések vonatkoznak jelen esetben a borzra, de bármely más vadászható fajra is, hiszen valós becslési adatok esetén itt megmutatkozna a következő évben azzal, hogy a becslési számok emelkednek.

Megjegyzés: a nyest, a házi görény, és a menyét terítéke 2015/2016-tól 2024/2025-ig nulla darab volt, becslési adataik is igen alacsonyak, ezért sem a becslési, sem a hasznosítási adatok között nem szerepeltetem.

A vaddisznó becslési száma 2018-ig nulla volt, mivel „váltóvad”-ként szerepeltették, 2018-tól a vadászati hatóság felé nem kell jelenteni.

- A tollas kártevők közül csak a szarka terítéke mutatott 2017 óta folyamatos emelkedést. Ezt a trendet a 2018/2019-es vadászati évtől folyamatosan üzemeltetett Larsen csapdák eredménye magyarázza. A létszámemelkedés szinte követhetetlen, mivel 2015/2016-tól az azonos "becslés" mellett a legalacsonyabb terítékű évhez képest (5 db) több mint 11-szeresére növekedett a teríték (57 db).
- A dolmányos varjú hektikus terítéke (minimum 7 db, maximum 25 db) nem csak a dolmányos varjú kiszámíthatatlan mozgásával, okosságával, és vonulásával magyarázható, hanem az emberi rosszindulattal is. 2019-ben, 2021-ben és 2024 tavaszán is tönkretették a létrás csapdáinkat, a befogott madarakat kiengedték, a csapdákat tönkretették.
- A szajkó terítékadatai főként a téli társasvadászatokból adódnak, egyéni vadászatokon elejtése ritka. Érdekességképp megemlítem, hogy egy emlékezetes társas vadászat alkalmával 2016-ban 9 db szajkó került terítékre.
- A vörös róka a legmagasabb példányban hasznosított dúvad faj az Abai Vt.-nél. A 2015/2016-os vadászati évtől a 2024/2025-ös vadászati évvel bezárólag összesen 569

darab a terítékre hozott vörös róka száma. Ezzel magasan kiemelkedik az összes többi dúvad faj terítékéből. A 2015-ös év 36 db-os terítékétől eljutottunk 70 db/év fölé, de minden évben 60 db feletti. Immár 10 éve, hogy a társasvadászatokon elejtett róka darabszáma összesen átlagosan 2 darab/év. A többi róka egyéni vadászatokon és csapdázással kerül terítékre. A 2023. november 1-jén hatályba lépett FVM rendelet módosítása, amely engedélyezi a hőkamerák és az éjjellátó célzóeszközök használatát a vaddisznó, a vörös róka, a mosómedve és a nyestkutya vadászatánál, komoly segítséget nyújt az éjszakai gyérítésben, az éves vaddisznó, róka és borz teríték több, mint 50%-a így kerül terítékre.

- A borz elejtések száma rendkívül hektikus. 0-tól 21 db-ig évente, éves átlaga 11 db. Azokban az években, mikor egy-egy lelkes kotorékozó csapat meglátogatott minket (2017-2018; 2023-2024; és 2024-2025), és kotorékos kutyákkal, egyéb felszereléssel ellátva, idejüket, erejüket nem kímélve kiástak egy-két kotorékot, értük el a 17-20 darabos terítéket. Az egyéni vadászatokon az éves 10 db-os teríték a jellemző.
- Az aranyakál teríték 2-től 7 db/év nagyságrendig tart, bár gyakorlatilag 2019-2020-tól érte el az 5-7 darabot évente. A 2017-es évben sikeresen pályáztunk az Országos Vadgazdálkodási Alapnál (OVA) élvefogó és testszorító csapdákra. A folyósítás 2018-ban megtörtént, azokat megvásároltuk, használatba vettük. A csapdák használatával több tucat dúvadat sikerült elfogni, elejteni. Sajnos az aranyakál igen okos, nagyon tanulékony így a csapdázásuk sem sikeres. Többször kerül a csapdába vörös róka, vagy éppen házi macska, mint sakál. Elvértve 1-2 darab aranyakált tudunk évente csapdázni, ezek is mind fiatal, süldő példányok. A többi sakál nagyrészt éjszakai vadászatokon kerül terítékre, míg társas vadászaton 2017-ben és 2020-ban került elejtésre 1-1 példány.

A 79/2004 (V.4.) FVM rendelet 2023. október 17-én hatályba lépett módosítása (éjjellátó technikák alkalmazásának engedélyezése) a szőrmés dúvad gyérítés új dimenzióját hozta el. Sokkal eredményesebben, jobb hatásfokkal lehetséges a gyérítésük.

- A vaddisznóval kapcsolatosan kiemelem, hogy az afrikai sertéspestis (a továbbiakban: ASP) esetleges megjelenése, a túrási kártétele, de az Abai Vt. szempontjából legfőképpen a fészekpredációja miatt „persona non grata”. Mondhatjuk, hogy tűzzel-vassal irtjuk, nem kívánjuk a megtelepedését, mert saját vadászélmény mellett, bér vadászatból származó bevételt a bizonytalan jelenléte miatt nem tud hozni, a húsertéke nem számottevő. Az apróvad állományban okozott kár, amely főként a földön

fészkelő madarak fészkeinek elpusztításából illetve a fiatal nyulak elpusztításából adódik igen jelentős lehet. A vaddisznó mintegy 25–30 évvel ezelőtt jelent meg a területen, kezdetben szórványosan. A vizes, nádas élőhelyek és a közvetlenül mellettük fekvő mezőgazdasági táblák kiemelten kedveztek a megtelepedésének. A vadászok eleinte még örültek is ennek, felkapottá vált az esti, éjszakai vaddisznóvadászat. A malacos kocák kímélete azonban az állomány robbanásszerű növekedéséhez vezetett, és egyre több vaddisznó jött-ment a vadászterületen, amelyek mezőgazdasági károkozása kezdett elsokasodni, valamint észrevehető lett a fácán- és mezei nyúl állomány csökkenése, amelybe nem csak a tojás és fiókapusztító ragadozók, a kedvezőtlen mezőgazdasági körülmények, hanem a vaddisznó is kivette a részét. A gyakorlatban a vaddisznó életmódjából adódik, hogy amíg lehet a sötétség beállta után is takarásban próbál maradni, úgy próbál mozogni. Ez a mozgás a fasorokban, bokrosokban, illetve a fácán által, mezei nyúl által élőhelynek használt táblaszélekben történik. A fácán fészke a tojásokkal, vagy a mezei nyúl életmódjából adódó, magukra hagyott kisnyulak a vaddisznótól nincsenek védve, sok a vaddisznók táplálékává lett. Így vált „persona non grata”-vá a vaddisznó.

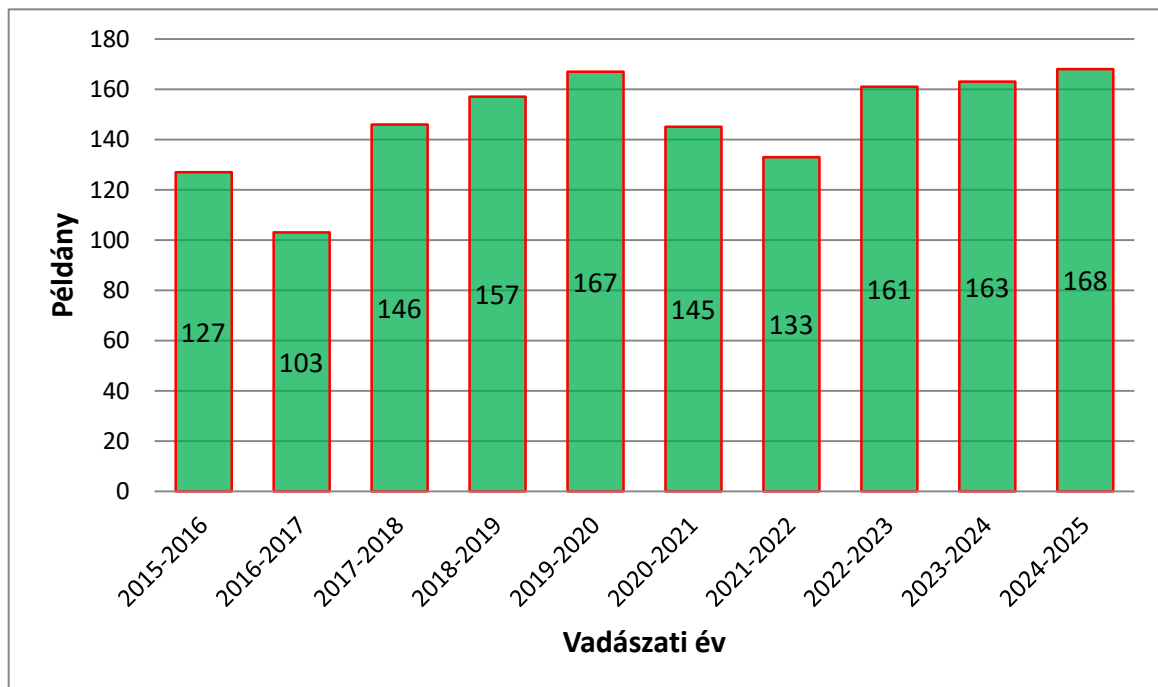
További negatívum, hogy a VADEX Zrt. Belsőbárándi vaddisznós/fácános kertjével határos a vadászterület, így automatikusan a magas ASP kockázati besorolásba került, annak minden kötelezettségét hordozva. Kíméletlenül, tűzzel-vassal hasznosítani kell a vaddisznót, természetesen az ide vonatkozó szabályok, és az etikai normák betartásával. A vaddisznó terítékadatai a 2019/2020-as vadászati évig nem tükrözték az apróvadás vadászterületet. Az ASP betörésével, a kikényszerített, és kötelező diagnosztikai kilövésekkel a vaddisznó átvonuló létszáma lecsökkent, ezzel együtt a teríték is. Azok a vadászatra jogosultak, akik előtte kevésbé hasznosították, most erőteljesen lőtték, így a létszámuk az Abai Vt.-nél is drasztikusan leesett.

Ezen gondolatommal párhuzamosan ír a Fazekas Gergely és Simon Panna Borbála (2025). A Tarpai Földtulajdonosok Vt. területén végzett vizsgálat rámutat: a 2016/2017-es csúcsidőszakban a 366 darabos vaddisznó teríték mellett az apróvad teríték mindössze 200 db volt. Az ASP beütésével, a vaddisznóállomány szinte teljes megsemmisülése után, de intenzív ragadozó gyérítés mellett sikerült az apróvad terítékét stabilan 300-350 közé emelni, amelyből főként a mezei nyúl állományjavulása a legérzékenyebb.

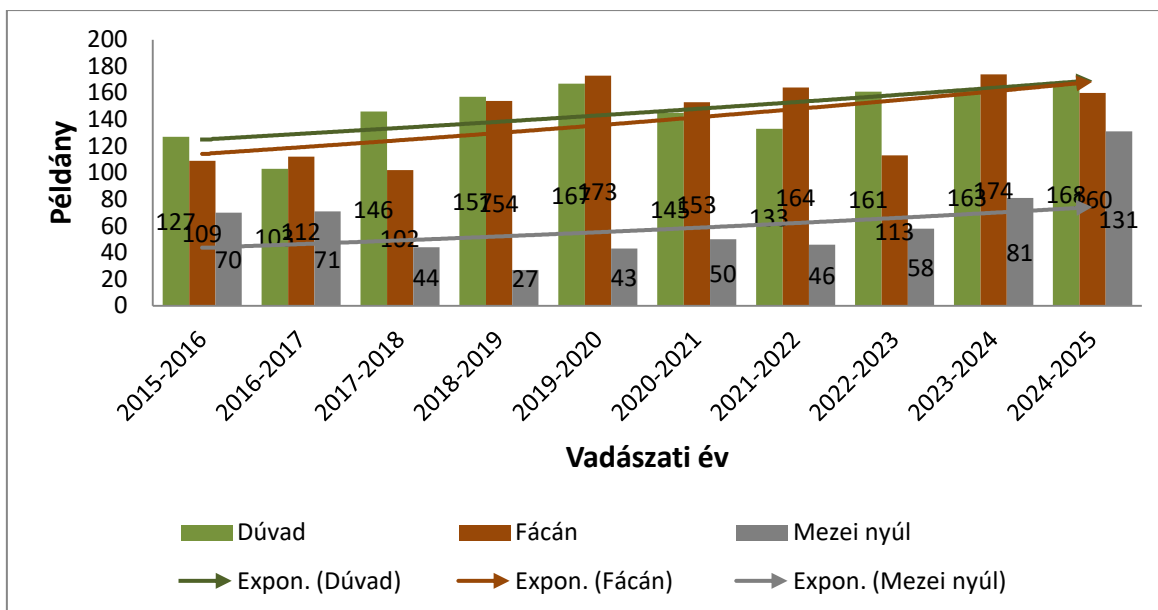
Levonható a következtetés, hogy a vaddisznó kártétele jelentősen befolyásolhatja az apróvad szaporulat felnevelkedését, ezért összhangban az ASP akciótervvel, a vaddisznó egyedszámát mindenképpen 1 egyed/200 hektár alatt kell tartani, de a 0-hoz való konvergálása a legkívánatosabb cél.



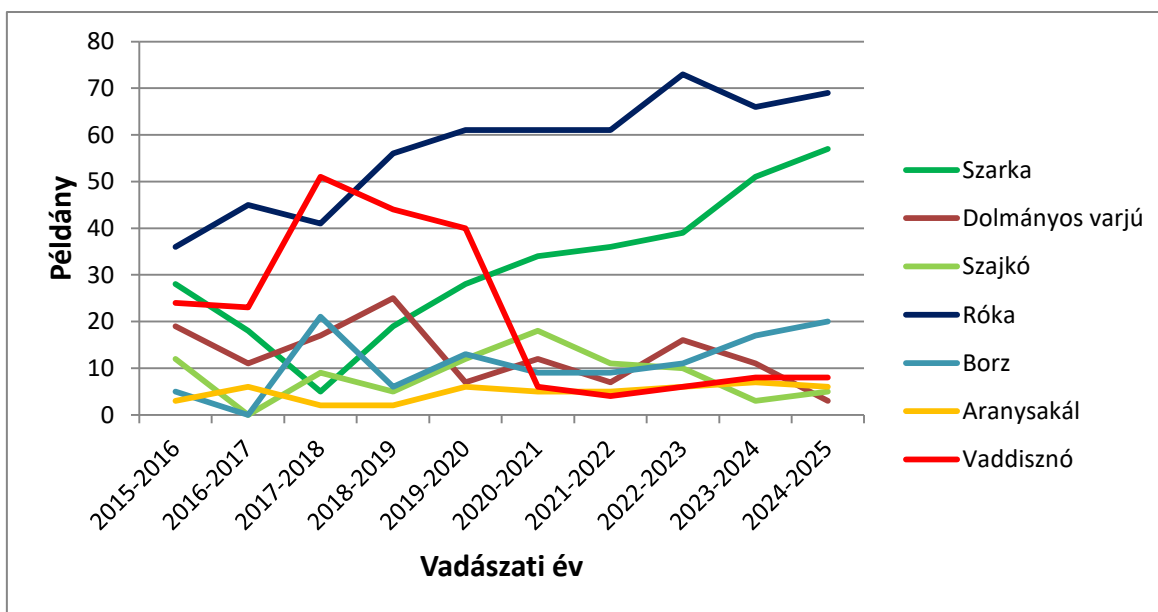
9. ábra: Egy „fészekpredátor” terítéken



4. diagram: Az elmúlt 10 év dűvad terítéke (Vadgazdálkodási jelentések 2015-2025)



5. diagram: A mezei nyúl, a fácán és a dúvad évenkénti terítéke (Vadgazdálkodási jelentések 2015-2025)



6. diagram: Dúvad és vaddisznó teríték (Vadgazdálkodási jelentések 2015-2025-ig)

4.6. Az apróvad takarmányozása

A takarmány-felhasználást, annak mennyiségét számtalan tényező befolyásolja. Mivel nálunk ad libitum (korlátlanul) alapon folyik a takarmányozás nem csak a vad létszáma, hanem az aktuális időjárás (hó, fagy), és az ezzel összefüggő fennmaradó, vagy épp elvetett mezőgazdasági kultúra.

Fontos kiemelni, hogy a kihelyezett takarmány minden vadfaj ellátását szolgálja; azt az őz, a vaddisznó, sőt, a tőkés récék is felveszik a szórókról.

A diagramon szereplő **lédús** takarmány mibenléte magyarázatra szorul. Ez a lédús takarmány a gyakorlatban silót jelent, amit a nagyvadfajok feltételezett előfordulása miatt preferált területrészekre juttatnak ki, sajnos nem megfelelő módon. Ezt szemlélteti a 10. ábra. A preferáltabb területrész alatt értendő azok a területrészek, ahol esetlegesen a gímszarvas, vagy a vaddisznó előfordulhat, e nagyvadfajok kedvéért kerül ki a területre. A lédús takarmány gyakorlati jelentősége nem igazolható. Sem a gímszarvas, sem a vaddisznó magas létszáma nem indokolja a kihelyezést, és az őz számára sem releváns táplálék. Fagyott állapotban pedig emésztés szempontjából kedvezőtlen, vagy egyenesen káros hatásokkal járhat.



10. ábra: Siló kijuttatása a vadászterületre

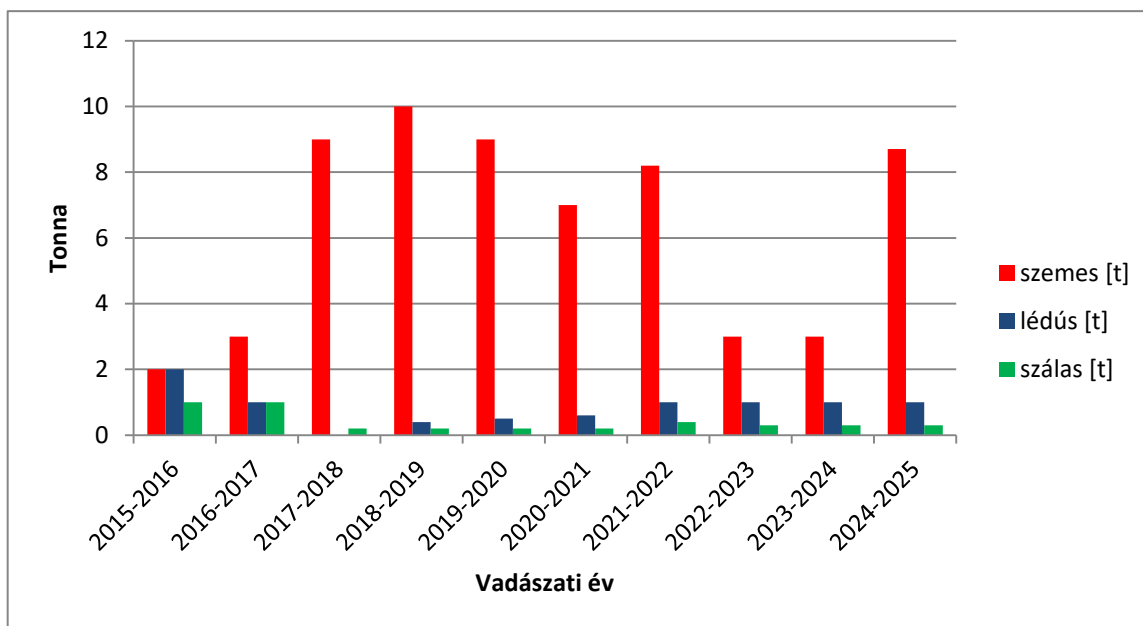
A **szálas takarmány** a gyakorlatban évente 1–2 körbála jó minőségű lucernaszénát jelent. Az apróvadetetők nagy része kombinált etető, az őz is megtalálja, megtalálná benne a szemes takarmány mellett a szálast is, mert szénaráccsal felszerelt. A mezei nyúl elméletileg hozzájuthatna a szemes és szálas takarmányhoz is, de nem látogatja az etetőhelyeket. Jellemző, hogy a nyulak számára a bokrok aljára kihelyezett lucernaszénát sem veszik fel, mivel a viszonylag enyhe telek miatt mindig találnak alternatív táplálékforrást, ami nem kényszeríti őket az etetők látogatására. Függetlenül ettől minden évben kerül kihelyezésre, mert a tél kemény is lehet, és jobb az elővigyázatosság e tekintetben is.

A **szemes** takarmány kihelyezése javarészt az etetők alá történik. A gyakorlatban több hiba is felfedezhető a szemes takarmány etetésében. Egyrészt az etetők állapota leromlott, a tető többről hiányzik. Ez gyakorlatilag annyit jelent, mintha a szabad ég alá öntenénk ki a takarmányt, ennek egy része nem hasznosul, a csülkös vad általi betaposás, a csapadék

áztató hatása egyaránt rontja a minőségét, és a penészgombáknak is kedvező életteret nyújt. Természetesen itt fel lehet vetni, hogy akár az odatévedő mezei nyúlnak, vagy a rendszeresen táplálkozni járó őznek, esetlegesen fácánnak milyen baja lesz, lehet ettől.



11. ábra: Kombinált apróvadetető



7. diagram: Kijuttatott takarmány mennyiség 2015-2025-ig (Vadgazdálkodási jelentések)

Csányi (2020) szerint az etetőknél tartózkodó nagyobb tömegű vad magasabb sűrűsége kedvez a kórokozók, paraziták átadásának, mivel a talajra ürítenek, azt tapossák, a takarmányon a nyáluk és az abban levő mikrovilág is keveredik.



12. ábra: Tető nélküli etetőhely.

A fácán a szemes takarmányt részesíti előnyben, a fasorokban, remízekben, nádasok szélén elhelyezett etetők gyakori látogatói. A mezőgazdasági kultúrák nagyban befolyásolják a fácán táplálékfelvételét, hiszen a búzavetéseken, vagy épp a repcetáblákon is előfordulnak a tél folyamán. Az erőtakarmányt – mivel a kukorica tarlók fennmaradása télre nem jellemző – nagyrészt a vadgazda által kijuttatott szemekből tudják felvenni. A mezőgazdasági termelésben tipikus, hogy a kukorica betakarítása után a következő évben tavaszi vetésű növény, vagy őszi kalászos kerül vetésre. A kukorica aratása, illetve tarlójának lebuktatása, esetleges őszi kalászos vetése után szívesen tartózkodnak kint ezeken a részeken a fácánok, hiszen a talajfelszínen fennmaradó kukoricaszemekből, a kalászosok vetése után kikelő zöldtömegből bőségesen találnak táplálékot.

4.7. A vízellátás kérdése, itatók

Az Abai Vt. területén a **vízellátás problémája a legkritikusabb megoldandó feladat**, amely a jövőben jelentős anyagi ráfordítást fog igényelni. Ha több száz évre visszatekintünk, a vízellátás sokkal jobb volt ezen a területen, a középkori térképek vízfolyásokat még vízimalmot is, valamint kiterjedt vizes, mocsaras területeket mutatnak. A vadászterület ÉK-i részén a talajvíz mélysége 4–8 méter vagy annál is nagyobb, és itt gyakorlatilag nincs szabad felszíni víz. Amint azt már a Vt. bemutatása részben említettem a szabad állandó vízfelület mindössze 11 ha a vadászterületen, ez is 3 tó vízfelülete. Emellett a Dinnyés-Kajtori csatorna, amely középtájakon áthalad a vadászterületen. Az elmúlt évek éghajlati és meteorológiai változásai, a globális felmelegedés, és az aszályok

ezt a korábban bő vízü csatornát alacsony vízhozamú, nyáron kiszáradó, pangó, eutrofizálódott vízzé alakították. A Velencei tóból a vízszintszabályozás miatt ritkán engednek bele friss vizet, ritkán nő meg a vízhozam. Ez is inkább tavasszal jellemző, a nyári, őszi időszakban nem. A fent említett 3 tó is a Dinnyés-Kajtori csatorna mellett helyezkedik el, a vízutánpótlást gravitációs, vagy mesterséges úton innen kapják. A tulajdonosokkal történt konzultáció alapján egyértelművé vált, hogy a vízpótlásra csak a tavaszi időszakban van lehetőség, mivel nyáron sem az engedély, sem a vízmennyiség nem áll rendelkezésre a csatornában. A Dinnyés-Kajtori csatornában lévő víz minősége olyan mértékben romlott, hogy ivóvízként a vad számára sem megfelelő. A vízutánpótlást a minden vad részére mesterséges úton kell megtenni, erre kell koncentrálni az erőforrásokat.



13. ábra: A Dinnyés-Kajtori csatorna vize 2025. július 14-én.

Itt fontosnak tartom elemezni a fácán és a mezei nyúl vízigényét.

Szigeti azt írja a mezei nyúl és a fácán vízigényéről, hogy ez 0,2-0,3 liter, hivatkozva többek között a Vetési (2007) által szerkesztett Takarmányozástan jegyzetre.

A mezei nyúl esetében a vegetációs vízből való fedezetet, és az anyagcserevizet, a fácán esetében vegetációs vizet, természetes és/vagy mesterséges vízforrást továbbá az anyagcsere vizet jelöli meg.

Lloyd et al. (1978, idézte Gupta 2020) Az anyagcserevíz a hidrogéntartalmú vegyületek vagy energiában gazdag táplálóanyagok oxidációjának melléktermékeként termelődő víz, amely hozzájárul az élő szervezetek folyadékháztartásához. A zsírok, szénhidrátok és fehérjék 100 grammjának teljes elégetésekor képződő anyagcserevíz mennyiségére

vonatkozó adatok a táplálkozástudomány és a biokémia standard értékei. A zsírokból 100 grammonként 107-110 gramm (ml), a fehérjékből 100 grammonként 41-42 gramm (ml), a szénhidrátokból 100 grammonként 55-60 gramm (ml) anyagcserevíz képződik.

Megjegyzés: A víz sűrűsége ≈ 1 g/ml, ezért a grammban megadott mennyiség milliliterekben (ml) is értelmezhető. Ezek az értékek az összehasonlító élettan, az állattenyésztés és a táplálkozástan alapvető adatai. A pontos számok kissé eltérhetnek a vizsgált molekula pontos kémiai összetételétől függően, de a standard referenciaértékeket több forrás rögzíti.

Faragó (1997) szerint: „...a nagyon meleg sem előnyös a vad számára. Folyamatos vízellátás hiányában megnövekedhet migrációja, elvándorlása. Ugyancsak megnövekedhet a mortalitás, s e kettő együtt a populációk nem kívánt csökkenéséhez vezethet. Ez ellen vízutánpótlással védekezhetünk.”

A következő, 14. ábra egy, a vadászterületen már használt itatótípust ábrázol. Vadkamerás megfigyeléssel rögzítésre kerültek mind a nappali, mind az éjszakai felkeresői. A prototípus itatót számos faj (őz, fácán, vörös róka, egerészölyv (*Buteo buteo*), héja (*Accipiter gentilis*), dolmányos varjú, házi veréb (*Passer domesticus*), közönséges sün (*Erinaceus europaeus*), nyest) kereste fel. A mezei nyúl általi felkeresése azonban még a legnagyobb aszály idején sem volt megfigyelhető. Ez a megfigyelés megerősíti, hogy a mezei nyúl vízigényét az anyagcserevíz és a vegetációs víz fedezte.

Az ábrán látható itató „prototípus” a Vt.-nél, mindössze 3 darab készült eddig, ha beválik több is készül majd. Anyagigénye nem túl sok, a hordó, slag, egy ejtő tartály szelep, láda, anyagértéke kb. 5000,- forint. Könnyen mozgatható, tétre szállítható védett helyre. A könnyű mozgathatóság egyben hátrány is, mivel az illetéktelen eltulajdonítás veszélye miatt az itatókat rejtve kell tartani, vagy kamerás megfigyelés alatt kellene lenniük. Minden itatóhoz kamerát rendelni viszont már igen költséges mulatság.



14. ábra: Mesterséges itató apróvad részére

A vadászterületre kiszállított, és kijuttatott vízből minden vadfaj részesül. Nem csak az apróvadat, vagy csak a nagyvadat segítjük ezzel, minden vadon élő állatfaj részére elérhetővé tesszük. Ennek bemutatására néhány ábra:



15. ábra: Kisebb itatóhely feltöltése kannából

Persze ez a kannás feltöltési módszer nem túl hatékony, a magaslesek környékén jellemző. A kannás feltöltési módszer keretében a vadásztársakat arra kértük, hogy a magaslesek látogatásakor vigyenek magukkal 30–50 liter vizet, amelyet a kialakított itatóba kiöntve 1-2 napra megoldható főként a fácán vízigénye, de akár az őzek is felkeresik.



16. ábra: Vízhordás IBC tartállyal

Egy már hatékonyabb módszer az IBC tartályban való vízhordás, és leengedés. Az 1000 liter víz egy, vagy két helyre való leengedése akár egy hétre megoldja a környékbeli vad vízellátását. Amint a képen is látható agyagos, kijárt keréknyomba kerül a víz, innen nehezen szivárog, inkább a meleg párologtatja el. Én sokkal jobbnak tartanám, ha nem az útra, a keréknyomba kerülne ki a kihordott víz, hanem az út mellett, a képen látható fasorba majdan kiépített állandó itatóhelyre.

A következő kép a jelenlegi leghatékonyabb módszert mutatja be. 5 m³-es lajtból történik a víz utánpótlása, amint látható itt is egy agyagos, vízállásos részbe. Mivel egy ilyen lajtos kocsí akár öt helyre is tud vizet szállítani a kapacitásából adódóan, egy jó megoldás a víz utánpótlására.

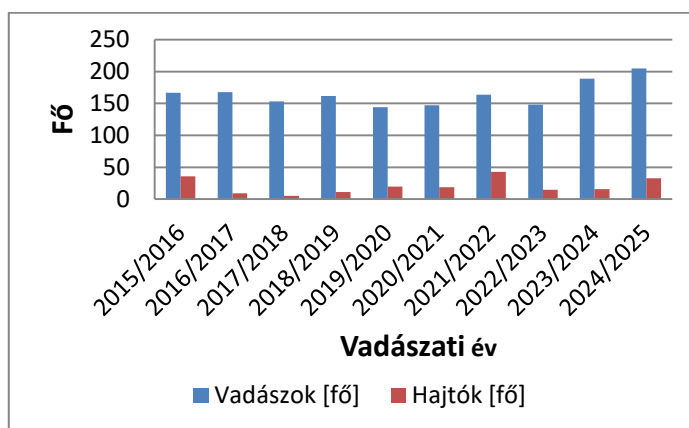
Viszont itt is ugyanaz a probléma merül fel, miszerint nem az úton levő keréknyomba, hanem kiépített állandó itatóhelyre kellene kerülnie a víznek. A keréknyomba helyezett víz – bár lehet, hogy életmentő adott esetben – a más járművek által is használt úton van, amennyiben nem kerül ki, áthajtanak rajta a víz zavarossá, sárral kevertté válik, és sokkal előbb kiszárad, elpárolog. A fasorban kiépített itatóhely esetében ez nem fordulhat elő.



17. ábra: Vízszállítás 5 m³-es lajtos kocsival

4.8. A társas vadászatok lebonyolítása

A társas vadászatok kifejezetten a fácán és a mezei nyúl vadászatára korlátozódnak. Minden vadászévben 12 társas vadászatot tartunk, jellemzően októberben egy, novemberben kettő-három, decemberben három-négy, januárban kettő-három, februárban egy-kettő nap. Minden esetben kizárólag hétvégén, szombaton, munkanap áthelyezés esetén vasárnap. Az elmúlt 10 vadászati évben 117 társas vadászat került megtartásra. A vadászatok gyülekező időpontja 7:45, a regisztrációval egybekötve. 8:00 órakor kezdődik a vadászat előtti eligazítás és a balesetvédelmi oktatás. A regisztráció folyamán külön balesetvédelmi oktatási naplót kell minden résztvevőnek, hajtóknak is aláírni. A regisztráció folyamán ellenőrzésre kerülnek az esetleges vendégek iratai, illetve a vadáskutyák oltási könyvei, VAV vizsga igazolványai.



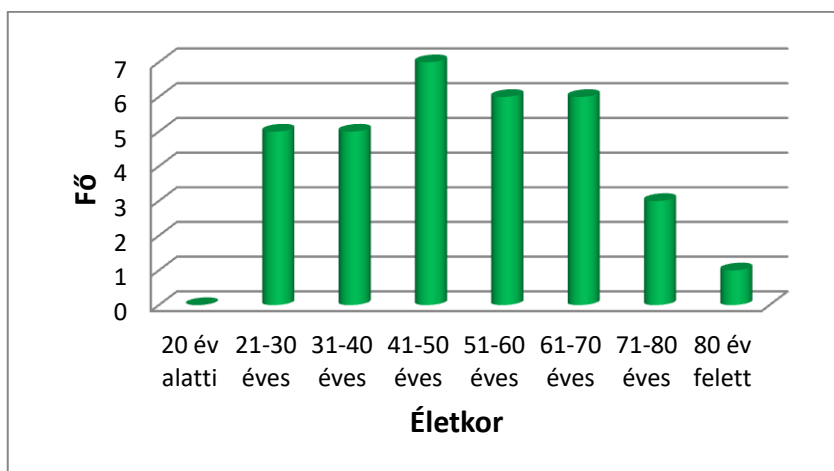
8. diagram: A vadászok és a hajtók összes létszáma az adott vadászati években (Társas vadászati nyilvántartás 2015-2025)

A vadászok létszámának alakulása éves tekintetben az elmúlt 10 évben átlagosan 164 fő, amely az éves 12 vadászati napot alapul véve ≈ 14 fő/vadászat. A legkevesebb 5 fő vadász volt, a legtöbb 35. Jellemzően az októberi és a februári vadászatokon a legkisebb a létszám, míg a naptári év vége felé a decemberi időszakban a legmagasabb.

A hajtók létszámának alakulása kedvezőtlen. 10 vadászati év alatt összesen 207 fő segítette a társas apróvad vadászatok, ami éves átlagban 21 főt, vadászatonként pedig kevesebb, mint két főt jelent.

Egyértelműen megállapítható, hogy ezzel az átlagos létszámmal (14 vadász és 2 hajtó) nem valósítható meg a mezei nyúl vonal- vagy U-hajtásban történő vadászata, az csak kisebb területek és fasorok megvadászására alkalmas. Persze időszakosan, illetve alkalmanként előfordul nagyobb létszám, ami a mezei nyúl vadászatot lehetővé teszi, illetve teheti. Viszont az időjárási tényezők is befolyásolhatják ezt, ugyanis egy hét közbeni, kiadós áztató eső a vetéseket, tarlókat „járhatatlanná” teheti.

A társaság tagságának átlagéletkora 50 év körüli, ez rávilágít az elöregedési problémára.



9. diagram: A Vt. tagok életkorának eloszlása

Fontos kiemelni a **vadászkutyák szerepét**, amelyek nélkül a teríték nagysága jelentősen alacsonyabb lenne. Jelenleg a társaságban 5 VAV vizsgás apróvad vadászatra alkalmas kutya van, viszont előfordul nem egyszer, hogy csak 2 van jelen a vadászaton. Ha komolyabb szabályozás volna a megfelelő vadászkutya létszámmal kapcsolatosan, bizony bajban lennénk. Az adott esetben csak 2 vadászkutya a vadászaton nagyon kevés. Véleményem szerint minden 3 vadászra jutnia kellene egy vadászkutyának ahhoz, hogy se a kutyák ne fáradjanak el nagyon, se a vad ne maradjon el a hajtásban.



18. ábra: Vahur, a négylábú vadásztársam hajítás végén, a felvett vaddal

A vadásznaponkénti teríték alakulása az elmúlt 10 évben a következő volt: legkevesebb fácán 3 db, a legtöbb 30 db, mezei nyúlból pedig ugyanez 1 db, és 49 db. Mindez a létszámtól, az időjárástól, a vadászott területtől függött, kevésbé a lökészségtől, vagy az akarattól.

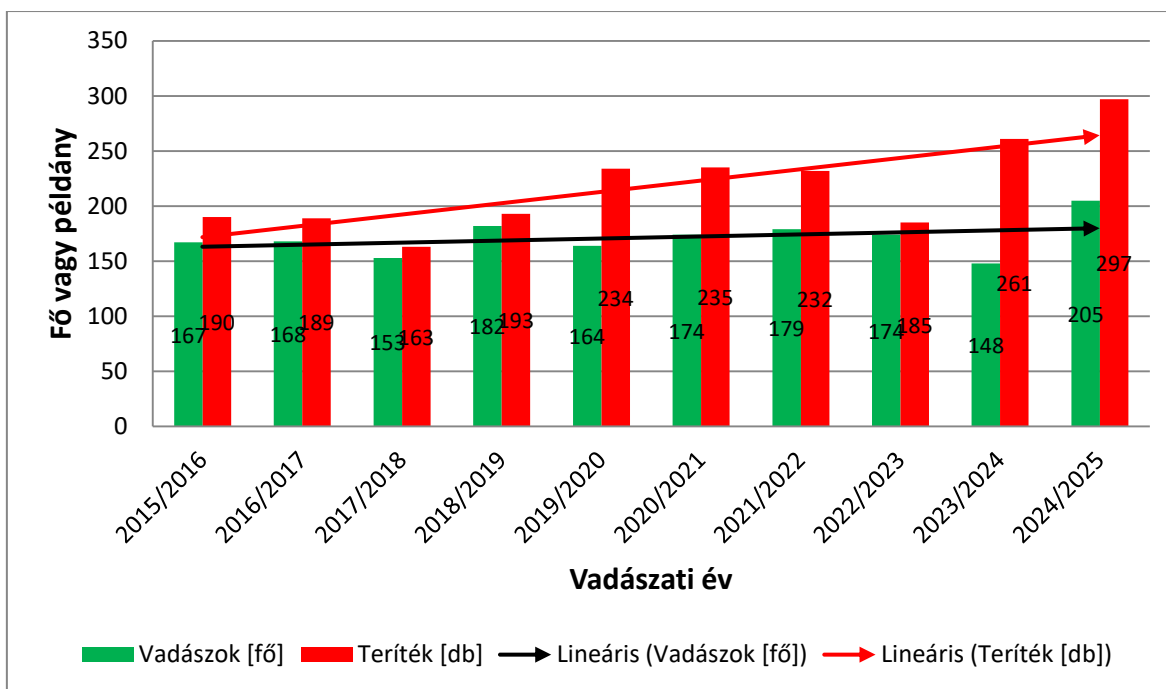
Szót érdemel még az is, hogy a vadászok részvétele a vadászon nem kiszámítható. Nincs kötelező előzetes bejelentkezési rendszer, a vadászok ad hoc jelleggel jelennek meg a reggeli eligazításon. Kötelező előzetes bejelentkezés csak abban az esetben van, ha vendéggel érkezik Ennek hátránya a vadászat napjának gyenge tervezhetősége, amely jelentősen felülírhatja a vadászatvezető előzetes elképzeléseit a létszám ingadozása miatt.

A vadászathoz szükséges szállítójármű kapacitása is korlátozott. Rendelkezésre áll egy UAZ-452-es jármű, amely maximum 13 fő + 5 kutya szállítására képes. Ezek mellett egy 4 fő szállítására alkalmas magántulajdonú terepjáró van a segítségünkre. Ha ennél több a létszám, akkor más vadásztársak saját terepjáróit kell befogni.



19. ábra: A Vt. szállítójárműve, az UAZ452-es.

Összegezve elmondható, hogy az azonos számú vadászatok mellett az elmúlt tíz évben a résztvevők száma 23%-kal, a teríték pedig 56%-kal nőtt.



10. diagram: Az éves összes teríték és a vadászok létszámának alakulása (Társas vadászati nyilvántartás 2015-2025)

5. AZ EREDMÉNYES APRÓVAD GAZDÁLKODÁS FELTÉTELEI

Az eredményes apróvad-gazdálkodás legfontosabb feltétele Abán, mint mindenhol másutt az élőhelyvédelem, és az élőhelyfejlesztés.

Először érdemes e két fő pont definícióját meghatározni, hogy tisztában legyünk vele.

A természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény (a továbbiakban: Tvt.) értelmező rendelkezések között a 4. § i) pontja definiálja az **élőhely** fogalmát az alábbiak szerint:

„i) élőhely: az a meghatározható térbeli egység, ahol adott élő szervezet és állománya (populáció), vagy élőlények életközössége a természeti rendszerben előfordul és a kialakulásához, fennmaradásához, szaporodásához, tenyésztéséhez szükséges környezeti feltételek adottak;”

Az **élőhelyvédelem fogalma** a következőképpen határozható meg:

Az élőhelyvédelem a természetvédelem azon ága, amely a vadon élő szervezetek élőhelyeinek és ezáltal a biológiai sokféleségnek a megőrzését és fenntartását célozza.

Ez a természetvédelem szakirodalmában széles körben elfogadott, tömör, összefoglaló definíció, amelyet szintén a Tvt.-ből tudjuk eredeztetni, az 5. § (1) bekezdése alapján. A pontos szövege: „A vadon élő szervezetek élőhelyeinek és a biológiai sokféleség védelme érdekében minden tevékenységet a természeti értékek és területek kíméletével kell végezni.”

Itt ki lehet emelni, hogy integrált megközelítésben az élőhely védelem célpontja a vadon élő szervezetek élőhelye(i), célja pedig a biológiai sokféleség fenntartása és megőrzése. Tehát azzal, hogy egy gyeptet, vagy rétet, vagy erdőt megvédünk, azzal az ott élő élőlényeket is megvédjük.

A másik definíció az **élőhely-fejlesztés**, amelyet a következőképpen írható le Faragó (1997) alapján: Az élőhely-fejlesztés olyan aktív és passzív beavatkozások összessége, amelyek célja az adott vadászterület vadeltartó képességének növelése a vadon élő fajok számára, különös tekintettel az életfeltételek (táplálék, búvóhely, szaporodási hely) minőségének javítására és az élőhely diverzitásának fokozására.

E két fő pontot tovább kell bontani, elemezni, hiszen akár az élőhelyvédelemnek, akár az élőhelyfejlesztésnek több összetevője van, lényege a meglevők megtartása (védelem), illetve újak létrehozása (fejlesztés).

5.1. Élőhely védelmi törekvések az Abai vadászterületen

A mezőgazdálkodók minden területen a saját érdekeiket tartják szem előtt, így a vadgazdálkodás érdekében nem hajlandóak semmiről, egyetlen négyzetméterről sem lemondani annak ellenére, hogy közülük többen a vadásztársaság tagjai. Ennek ellenére a Vt. gyakran előbb kap anyagi vagy dologi támogatást (pl. építőanyag, takarmány, gépi munkaerő), mintsem élőhelyfejlesztésre területet kapna a gazdálkodóktól. Az Európai Unió által biztosított területalapú támogatásoknak (SAPS) rendelkeznek alá mindent. Sajnos azt kell mondanom, hogy nagyon sok gazdálkodó „támogatást termel” azáltal, hogy a SAPS a legfontosabb bevételi forrás, főleg az alacsonyabb termőértékű talajokon. Ha már annyi termést ad a gazdálkodás, hogy annak a nyereségessége pozitív nulla, akkor a SAPS támogatás már úgymond zsebben marad. A magas termelési értékkel bíró, magas aranykorona értékű talajokon pedig nem csak a támogatás összege marad meg egy gazdasági évben, hanem még plusz jövedelmet is hoz. Így azokat a nádasokat, csendereseket, vizes laposokat próbáljuk megvédeni, amelyben főleg az apróvad rejteket talál, és a gazdálkodók valami okból azon nem tudnak, vagy akarnak termelni.

A magyar apróvad aranykora mintegy 80–100 évvel ezelőtt volt, és bár az akkori viszonyok lennének az ideálisak, utópisztikus lenne ezeket az állapotokat teljes mértékben rekonstruálni. Ez bizony lehetetlen feladat volna, de az élőhelyek védelmével sokat tehetünk azért, hogy legalább részben kedvezőek legyenek a feltételek. Természetesen a kemikáliák, a nagyteljesítményű és gyors talajművelő eszközök, nagytáblák, monokultúrák, stb. eltűnése is kellene ahhoz, hogy az aranykor visszatérjen. Egy vadgazdálkodónak, főleg ha az vadásztársaság, általában nagyon kevés befolyása és hatása van ezekre az apróvad szempontjából mindenképpen negatív hatásokra, vagy kevésbé tudja azokat érvényesíteni a gazdálkodókkal szemben. Nincs ráhatás a nagytáblák felaprózására, vagy azok összevonására, a fasorok eltűnésére, a predátorok védetté nyilvánítására, az alacsonyabb sebességű munkagépek használatára, a táblaméret csökkentésére, a termesztett növények fajgazdagságára.

Amit a vadgazda tehet az a nagyon erős predátor kontroll, a vad téli takarmányozásának magas színvonala, a nyári időszakban a víz biztosítása a vad számára, valamint a vadföldművelés. Ezzel a duplájára emelhető az apróvad egyedszáma, ezzel a teríték is.

A nádas területek felszántása és művelésbe vétele még az 1990-es években, az ún. "eredeti tőkefelhalmozás korában" fordult elő, a '90-es években, de az elmúlt évtizedek rádőbbentették a tulajdonosaikat, hogy azok gazdálkodásra alkalmatlanok, régen is kizárólag a nádtermelést szolgálták, amelyre a mai viszonyok között nincs már szükség. A feltört nádasok helyén növénytermesztést folytatni nem lehetséges, azokat a természet visszaveszi. Ezeket a nádasokat kíméleti területnek jelöltük ki, nyiladékokat vágunk bele, a predátor kontrollhoz csapdákat telepítettünk. A nyiladékokon a téli időszakban folyamatosan találunk táplálékot a fácánok, a mezei nyulak is. Ezeket a területeket évente csak egyszer hasznosítjuk apróvad vadászat céljából, egy nagyobb létszámú vadászat keretében, egyébként szigorúan zárt területek. Gyakorlatilag a szülőszoba, és óvoda funkciót látják el.



19. ábra: Nyiladék a nádasban

Az itt-ott előforduló csenderesek bokrokkal, árkokkal, és gazzal benőve a lehető legjobb élőhelyet adják az apróvadnak. Ezeket úgymond a „természet” hozta létre, a valamikori TSZ sem művelte. Itt nem használnak kemikáliákat, így a fácáncsibék is a számukra szükséges fehérjét megtalálják rovar táplálékkal, a bűvőhely, és a szárnyas ragadozók elleni védelem is jobb. Ami ezekből megmaradt, nem törték fel a gazdálkodók, és nem került művelésre azt apróvad etetőkként látjuk el, ellenőrzés alatt tartjuk.

Weidinger (2025) a nevelt fácán kibocsátása kapcsán megfogalmazott optimális élőhelyi feltételeket, melyek teljes mértékben megerősítik a vadfácán számára is ideális élőhely struktúráját.

A vizes laposok sajnos fogynak. A légköri melegedés és a csapadékhiány hozza magával ezeknek a részeknek a kiszáradását, ezáltal a művelhetőségét. Így több esetben előfordult, hogy ezeket művelésbe fogták, részben vagy egészben felszántották. Védelmükért sokat nem tehetünk, mindössze a bőséges csapadékon múlik, hogy ezek megmaradjanak.

Az Abai Vt. vadföldet nem művel, sajnos nincs olyan gazdálkodó, aki bérbe adna részünkre területet, ezért a téli takarmányozáshoz szükséges szemes takarmányt, valamint lucerna szénát meg kell vásárolnunk. Egyetlen pozitív ebben, hogy a saját nagybirtokos tagjainktól vásárolunk, így „nagykereskedelmi”, azaz tőzsdei áron tudjuk beszerezni a takarmányt, valamint a tárolása sem okoz gondot, mert helybenhagyva vásároljuk meg. Az etetések alkalmával „csak” bezsákolni és a járműre tenni kell. A mérlegelés után a készletből levonásra kerül az elszállított mennyiség. A nagybirtokosoktól ún. rostaaljat (búza, napraforgó, kukorica), törtszemet éves szinten 5.000 – 6.000 kg-ot teljesen ingyen kap a Vadásztársaság, az éves vásárolt szemes takarmány további 6.000 – 8.000 kg. Ebből a mennyiségből éven át működtetünk 5 szórót is, de ide is inkább az őz, a fácán és a vadrécék járnak enni. Persze a vaddisznó teríték 90%-a is a szórókon esik.

5.2. Élőhely-fejlesztési célok, törekvések és a külső segítség

„Élőhelyfejlesztést anélkül végezni, hogy a segíteni, támogatni kívánt vadfaj igényeit ne ismernénk, felelőtlen, szakszerűtlen vállalkozás lenne.” (Faragó 1997).

Az a két apróvad faj, amelyre fókuszálunk a mezei nyúl és a fácán. E két faj igényeit kell minél jobban kielégíteni, ugyanis a feltárt fejlesztési lehetőségekben megvalósításával nem csak a saját szórakozásunk magasabb élményét teremthetjük meg, hanem jelentős árbevételt tudunk produkálni. Mint említettem a többi apróvad faj sem egyedszámban, sem terítékben nem jelentős, azok további segítése, vagy a róluk való külön gondoskodás a későbbiekben lehetséges, a későbbiek folyamán lehet cél. Így törekedni kell eme vadfajok élőhely- és területigényeinek, táplálék igényeinek kielégítésére, valamint a ragadozók elleni védelem támogatására. **Cél: A jelenlegi apróvad egyedszám megduplázása 6 éven belül.**

Az elméleti célok, és törekvések világosan megfogalmazhatók és láthatók, ebben a szakirodalmak egyértelmű, és világos megfogalmazásban írnak, megmutatják a követendő utat. A nehézségek viszont a tulajdonjogok, amelyek jelen esetben nem a Vt. kezében vannak, illetve az anyagi korlátok, amelyek befolyásolják a szépen megfogalmazott lehetőségek kivitelezését.

Azt kell mondani, hogy a fácán és a mezei nyúl esetében két nagyon fontos tényező segítette az élőhely-fejlesztést, amely sem a gazdálkodókon, sem a vadászatra jogosulton nem múlt, hanem az EU Közös Agrárpolitikájának (KAP) egyik fő elemeként indult meg a 2014-2020-as költségvetési időszakban.

Az egyik segítő tényező a zöldítési követelmény volt, amely a közvetlen kifizetések 30%-át tette ki, ösztönözve a környezeti szempontból előnyös mezőgazdasági termelést. Ilyenek voltak a biodiverzitás megőrzése, talajvédelem, vízkészlet védelme, a gyepek megőrzése, a vetésforgó alkalmazása, de az apróvad gazdálkodás szempontjából a legfontosabb az ökológiai célterületek létesítése volt. A gazdálkodóknak a szántóterület 5 %-án a biológiai sokféleséget növelő növényeket kellett termeszteni, vagy meghagyni a tarlókat, védősávokat létesíteni, stb. A 2020-tól 2023-ig tartó átmeneti időszakban a zöldítés a KAP hivatalos és kötelező részévé vált, meghosszabbításra került. Ez volt az a kiindulópont, amely ösztönzőként indult meg, majd a jogcím 2023-as megszűnését követően a támogatás feltételévé vált, az összes SAPS támogatás alapfeltétele lett (kondicionalitás). Itt mondható el az, hogy a gazdálkodók akaratuk ellenére(!) segítették az apróvad gazdálkodást, élőhelyet adtak az apróvadnak. A 2023-tól bevezetett Agro-ökológiai Program (AÖP) keretében tett önkéntes vállalások (ÖKO-rendszerek) pedig további, külön támogatással járnak. A kondicionalitás (zöldítés) előnyei az apróvad élőhelyére:

- 10-30 ha összes gazdálkodói szántóterület esetén kötelező a vetésforgó, vetésváltás, és a Helyes Mezőgazdasági Kultúr Állapot (HMKÁ) fenntartása
- 10-30 ha összes gazdálkodói szántóterület esetén legalább 2 kultúra kötelező termesztése
- 30 ha összes gazdálkodói szántóterület esetén legalább 3 kultúra kötelező termesztése
- 15 ha összes gazdálkodói szántóterület esetén kötelező 5%-nyi ökológiai célterület kijelölése. Magyarországon preferált a zöldtrágya növények másodvetése, a parlag terület, és a növényvédő szerek használatának tilalma, a pillangósok termesztése.
- állandó gyepek megőrzése országos szinten
- Az új rendelkezések szerint a szántóterület 4%-át (vagy a teljes gazdaság 7%-át) kell nitrogén megkötő növényekkel vagy másodvetéssel vetni.
- Agro-ökológiai Program (AÖP) bevezetése, amely a vállalásokért plusztámogatást nyújt. Ezekből a bonyolultabb vetésforgók, sövények, fasorok, kisméretű tavak megőrzése, a takarónövényzet fenntartása és a másodvetés az, ami az apróvad számára a legjelentősebb.

- Az erdő (fasor) melletti táblák esetében a táblaszegélyek pillangósok általi körbevetésével amellet, hogy teljesíti a kötelező feltételeket a gazdálkodó, létrehoz egy „védősávot”, amely lehetővé teszi az erdő (fasor) és a mezőgazdasági terület közvetlen érintkezése miatti hozamcsökkenés kiküszöbölését. A tábla többi, a körbevetésen belüli részén tovább folyhat az intenzív termelés, emellett a nagyvad elleni védekezéshez is hozzájárul, az AÖP-ben plusz pontokat kaphat érte, stb.
- Ami számunkra a legfontosabb, hogy az apróvad részére egy tökéletes szegélyt hoz létre, amelyet élőhelyként hasznosíthat.
- Fedezéket, búvóhelyet biztosítanak, védelmet az a ragadozó madarak ellen, védelmet ad az időjárási szélsőségek ellen, fészkelőhelyet biztosít, táplálékforrást ad, stb.

Megállapítható, hogy az Abai Vt. területén a fácán és a mezei nyúl részére ezek a 2014-től bevezetett ösztönzők, majd kötelezettségek egyértelmű segítséget adtak az életfeltételek javulásában, ez által a szaporulat felnevelésében. Természetesen, ahogy az Abai Vt.-nak a hasznára vált zöldítés és következményei, más vadgazdálkodók részére is kifejtette a jótékony hatását.

A másik segítő tényező - amely ugyan specifikáltan az Abai Vt. egy részterületére hat, nem országos hatású, de helyben az apróvad élőhelyére és az állományra áldásos hatással járt - szintén az EU-nak köszönhető. Ez pedig EU-s pályázati pénzből pivot rendszerű öntözőberendezések telepítése kb. 800 ha szántóterületen.

A pivot rendszerű öntözőberendezések működése egy központi torony körüli mozgással írható le, amely a központ körül körben járva, a központban elhelyezkedő hidránsról kapva a vizet, öntözi a természetdőlő főnövényt. Általában 400 méter körüli sugárral rendelkeznek, ezzel kb. 50 ha területet fednek le. A kör alakú működésnek köszönhetően a tábla sarkai kimaradnak az öntözésből (20-25%), de ezek az ún. saroköntöző szakaszok használatával lecsökkenthetők 10% körüli nagyságra.

A mi területünkön ezen az említett 800 ha-on is ilyen öntözőberendezések üzemelnek, amelyek így is kb. 80 ha-nyi nem öntözött területet hagynak maguk után. Viszont a gazdálkodó ezeket a nem öntözött sarkokat fűkeverékkel, pillangósokkal veti be, ezzel is segítve a kötelező 4% célterület elérését. Ez viszont olyan mozaikos szerkezetű, főként pillangósokkal teli élőhelyet hoz létre, amely minden tekintetben az apróvad számára kedvező. A főnövény (általában csemegekukorica, vörös bab, hibrid kukorica, napraforgó) védelmet, búvóhelyet adhat a mezei nyúlnak, fácánnak, a pillangóssal, fűkeverékkel bevetett nem öntözött terület pedig táplálékforrásként jelentkezik.



20. ábra: Pivot rendszerű öntözőberendezés részlete

Az öntözőberendezéshez, főleg annak központi tornyához „szervizút” vezet, amely legalább 2 – 2,5 méter széles. A szervizút területe a szántóföldön halad, a gazdálkodó ezt a pivotonkénti kb. 1000 m²-t is pillangós fűkeverékkel, pillangóssal veti be. Így ugyan nem sok területtel, de ezzel a központi toronyig vezető résszel is az apróvad számára kedvező feltételeket teremt, továbbá növeli a mozaikosságot.

Saját tapasztalat, hogy egy-egy kb. 1-1,5 ha-os lucernás keverékkel bevetett saroktáblán 2-3-4 mezei nyúl tartózkodott, élt. A mellette levő fasorból a lucernára pedig mind a fácányúkok a csibéikkel, mind a kakasok kijártak bogarászni, táplálkozni.

6. SWOT-ELEMZÉS A VIZSGÁLT TERÜLETEN

6.1. SWOT faktorok

ERŐSSÉGEK - apróvad által okozott mezőgazdasági vadkár mértéke nulla - jó minőségű apróvad állomány - 2 fő jól képzett szakszemélyzet - vadásztársasági tagok motivációja a munkavégzésre - a predátor kontrollhoz szükséges csapdák rendelkezésre állnak - éjszakai célzó berendezések használati lehetősége	GYENGESÉGEK - nem megfelelő, leromlott állapotú (etetőtálca nélküli, tető nélküli) etetők - folyamatos vízellátás nem megoldott - itatók, itatóhelyek hiánya - nincs saját tulajdonú, vagy tartósan bérelt vadföld - anyagi források szerénysége - hivatásos vadászok nincsenek ellátva éjszakai vadászathoz alkalmas célzóberendezésekkel.
LEHETŐSÉGEK - kút (kutak) létesítése pályázati forrásokból - egyszerű itatók létesítése saját forrásból - itatóhelyek létesítése pályázati forrásból - apróvadetetők feljavítása saját forrásból - tagok általi önkéntes munkavégzés - tartós bérletű vadföld, vagy takarmánytermeltetés - erőteljes predátor kontroll	VESZÉLYEK - etetőtálca hiánya miatt betegségek lépnek fel az apróvad állományban - vízhiány miatti állományvándorlás, elhullás - klímaváltozás miatt aszályra való hajlam erősödése, - csapadék egyenlőtlen eloszlása - takarmány árak komoly mértékű emelkedése - mezei nyúl betegségeinek megjelenése (mixomatózis, tularémia, EBHS)

Erősségek ismertetése:

- Apróvad által okozott vadkár nincs, ez nem ró terhet a Vt.-ra.
- Jó minőségű, élet és szaporodásképes mezei nyúl és fácánállomány van a területen, immáron a fejlesztési elképzelésekhez is megfelelő létszámban.

- A Vt.-nál alkalmazott, jól képzett személyzet biztosítja a vadgazdálkodás szakszerűségét.
- A vadásztársaság tagjai önkéntesen, ellenszolgáltatás nélkül hajlandóak és képesek fizikai munkát végezni a fejlesztések érdekében.
- A teljes csapdapark rendelkezésre áll, testszorító csapdák, hattyúnyakak, ládacsapdák, Larsen csapdák, létrás csapdák.
- A hatályos rendeletek alapján engedélye van a Vt.-nak éjszakai célzó berendezések használatára, amely eszközök a predátor kontrollban kiemelkedő segítséget nyújtanak.

Gyengeségek ismertetése:

- Az etetők esetében a legnagyobb problémát az jelenti, hogy a klasszikus apróvadetető kombinálva vannak az őz számára kialakított szénaráccsal. Az őz által is látogatott etetőhelyeken a figyelembe kell venni, hogy Csányi (2020) szerint az etetőknél tartózkodó nagyobb tömegű vad magasabb sűrűsége kedvez a kórokozók, paraziták átadásának, mivel a talajra ürítenek, azt tapossák, a takarmányon a nyáluk és az abban levő mikrovilág is keveredik.
- Az etetők nincsenek ellátva etetőtálccával, etetővályúval ez a földről felvehető takarmány által a betegségek felvételét is jelentheti.
- Az ivóvíz biztosítása nem megoldott. Nincs, illetve kevés a természetes vízforrás, nincs folyamatosan vizet adó kút a területen, valamint mesterségesen kialakított itatóhelyek sincsenek.
- Nem rendelkezünk saját tulajdonú, vagy tartósan bérelt vadfölddel. A mező és erdőgazdálkodási földek forgalmáról szóló 2013. évi CXXII. törvény 9. §-a szinte lehetetlenné teszi a külterületi ingatlanok megszerzését, bérletét pedig nagyon megnehezíti egy civil egyesület részére. Az egyetlen lehetőség a művelés alól kivett területek megvásárlása, bérbe vétele.
- Az anyagi források korlátozottak, mivel a költségvetés gyakorlatilag az önfenntartásra elég. A bevétel és kiadás oldal gyakorlatilag megegyezik. Pályázatok esetében az önrész finanszírozása megoldható, de támogatás nélkül bizonyos projektek nem érhetők el.
- A hivatásos vadászok – amennyiben rendelkezésükre áll - vélhetően sokkal több dűvadat, vaddisznót ejtenének el éjszakai vadászatra alkalmas célzó-berendezésekkel, erre alkalmas kézi hőkamerák használatával.

Lehetőségek ismertetése:

- A területen a vadetetők feljavítása illetve újak létesítése csekély anyagi áldozat mellett megvalósítható, ugyanígy ezeknek az etetőtálcaival, etetővályúval való ellátása. Így elkerülhetőek a földről felvehető paraziták, fertőzések, illetve a takarmány pocsékolása.
- A legnagyobb gyengeség, ezzel együtt lehetőség, egyben a legnagyobb anyagi áldozatot igénylő beruházás a folyamatosan jelenlevő ivóvíz biztosítása, azaz önműködő kút (kutak) létesítése, kialakított itatóhelyek létrehozása. A kút az apróvad és a nagyvad (őz) részére is egész évben biztosít ivóvizet. Ezzel az esetleges elvándorlás és/vagy elhullás csökkenthető. Ezt megvalósítandó érdemes fontolóra venni az Országos Magyar Vadászkamara által az Országos Vadgazdálkodási Alapban 2/4 szám alatt kiírt pályázati lehetőséget, mivel az anyagi források támogatás nélkül nem elegendőek ennek megvalósításához. Ez a pályázati lehetőség támogatja pld. a kútfúrást, a szélkerekes, napelemes kút létesítését, vízellátás javítását célzó eszközbeszerzést (víztartály, lajtos kocsi, szivattyú, stb.) meglévő kút feljavítását, és mesterséges itatóhely létesítését is. Fenntartási ideje 5 év, pályázható összeg 4.000.000,- forint. A pályázat kiírása az alábbi linken tekinthető meg:

https://omvk.hu/app/omvk/web/uploads/files/orszagos/Orszagos_Vadgazdalkodasi_Alap/2025_2026_palyazati_felhivas/Palyazati_felhivas_25_26.pdf)

- Az egyszerű itatók létesítése, és az apróvadetetők felújítása bár nagyon fontos része a gyengeségeknek, de egyszerűbben megoldható, sokkal kisebb a költsége, a tagok általi önkéntes munkavégzéssel megoldható.
- A tartósan bérelt, vagy saját tulajdonú (vad)föld elérése egyrészt a városi önkormányzat tulajdonában levő, erre alkalmas kivett ingatlanok megszerzésével lehetséges, másrészt termeltetői szerződés megkötésével.
- A csapdaparkkal, és az éjszakai célzó berendezések használatának engedélyezésével hatalmas a lehetőség mindenféle fészekpusztító, apróvadpusztító ragadozó elejtésére.

Veszélyek ismertetése:

- A gyengeségek között ismertetésre került már az etetőtálca/etetővályú hiánya miatti fertőzésveszély. Ez további magyarázatra nem szorul.
- A vízhiány okozhat elvándorlást is, de legfőképpen elhullást az apróvad esetében. Ennek észlelése sem egyszerű, hiszen a kisméretű elhullott vad nehezen észlelhető.
- A mezei nyúl betegségei (pld.: mixomatózis, tularémia, EBHS) betörése a területre a teljes fejlesztési tervet tönkretetheti. A mixomatózis ha-MIXV vírusa pillanatnyilag is pusztítja a magyarországi mezei nyúl állományt.

- A klímaváltozás magával hozza a kiszámíthatatlan időjárást, aszályokat, hirtelen lezúduló felhőszakadásokat, a csapadék egyenlőtlen eloszlását, amely az apróvad esetében akár végzetes is lehet.
- Veszélyként értékelhető még az, hogy az időjárás szeszélyei, és a világpiaci árak alakulása miatt a takarmányok ára komoly mértékben emelkedhet, és sokkal nagyobb terheket róhat a költségvetésre.

6.2. Stratégiai irányok meghatározása

A vadgazdálkodási célkitűzések eléréséhez (állomány megőrzése, fejlesztése) a következő stratégiai irányokat kell követni:

Erősségekre alapuló lehetőségek (maximalizálás):

- Azonnal meg kell kezdeni a leromlott állapotú apróvadetető felújítását, ezzel a betegségek kockázata és a takarmány pazarlása is csökkenthető.
- A jól képzett szakszemélyzet vezetését ki kell használni oly módon, hogy vezessék, irányítsák a tagságot, akik önkéntes munkával járulnak hozzá a fejlesztéshez. Személyes részvétellel, egyeztetéssel a munkaidejükben a tagi önkéntes munka sok eredményt hoz.
- Motiválni és erősíteni kell a predátor kontrollt, mivel minden feltétel (csapadék, éjszakai célzó berendezések használatának lehetősége) adottak a további gyérítéshez.
- Az alacsony szintű ragadozó állományt nem szabad hagyni növekedni, sőt további egyedszám csökkentés a kívánatos.

A gyengeségek kezelése (minimalizálás):

- A folyamatos vízellátás megoldása. Ezt pályázati forrásokból kell elérni, kútúrassal, napelemes kút létesítésével, illetve IBC tartályok, lajtos kocsik beszerzésével.
- Saját forrásokból, a hivatásos szakszemélyzet irányításával, a tagok munkájának bevonásával ideiglenes, vagy állandó itatóhelyeket kell létrehozni, hogy a vízhiányt lehessen ellensúlyozni.
- Mielőbb fel kell venni a városi önkormányzattal a kapcsolatot, az önkormányzati tulajdonú, művelés alól kivett területek tartós kibérlésére, használatára, ezzel vadföldként használható területhez juthat a Vt.
- A vadásztársasági tag földbirtokosokkal ésszerű, és számukra is kifizetődő megállapodást kell kötni egy-egy földdarab használatának átengedésére.

- Kisebb méretű, 1-3 ha-os táblákra termeltetési szerződés megkötése a gazdálkodóval. Itt kell megtermeltetni azt a takarmányféléseget, amelyhez nehezebben lehet hozzájutni, illetve nem termelnek a környéken. Pl. takarmányrépa, cukorrépa. Ezzel, illetve ezen takarmányfélések felhasználásával csökkenthető az elhullás, az elvándorlás.
- A hivatásos vadászok részére éjszakai vadászathoz szükséges célzó- és kézi hőkamerákat kell beszerezni.

Az erősségekre ható veszélyek (védekezés):

- A szakszemélyzetnek az apróvadállomány védelme érdekében kiemelten figyelni kell az aszályra. Az első jeleknél a vízpótlást azonnal meg kell kezdeni, ehhez be kell vonni a szükség esetén a tagság önkéntes munkáját is.

Túlélés (gyengeségeket növelő veszélyforrások):

- A kockázatokat csökkenteni kell mielőbb, mert a leromlott etető, a vízhiány vezet az apróvad elhullásához, betegséghez.
- Elsődleges feladat az etető felújítása, tetővel való ellátása, etetőtálcák kihelyezése.
- Földre történő etetés azonnali beszüntetése.
- A folyamatos vízpótlás rövid és hosszútávon való megoldása. Itatóhelyek létesítése, folyamatos vízpótlás.
- A forráshiány kiküszöbölése pályázati forrásokkal kifejezetten a vízellátásra fókuszálva.
- Lédús takarmány (takarmányrépa, cukorrépa) termeltetése, beszerzése.

7. ÉLŐHELY FEJLESZTÉSI TERV

Amint az a 22. oldalon található térképen is látható a Vt. vadászterülete 11 biztonsági körzetre oszlik. Ezeket a körzeteket csoportosítottam három fejlesztendő egységre. Az 1-es fejlesztendő terület (egység) magába foglalja a VII., a VIII., a IX., és a X. biztonsági körzetet. A 2-es egység a IV., az V., és a VI. biztonsági körzetből áll. A 3-as egység az I., a II., és a XI. biztonsági körzetből áll.

A csoportosítás oka, hogy a fejlesztést egy ütemben nem tudja a Vt. végrehajtani, erre sem megfelelő saját anyagi forrás, sem pályázati forrás, sem munkaerő nem áll rendelkezésre, ezért a fejlesztéseket 2 éves ütemezéssel mindösszesen hat év alatt kell (lehetséges) végrehajtani. Ezek mellett, bár szinte azonosak a tennivalók a fejlesztés terén, de mégis mind a három egységben más és más a prioritás, tekintettel az ott levő táblanagyságokra, területi adottságokra.

A SWOT elemzést áttekintve a vizsgált területen az alábbi apróvad-élőhelyfejlesztési feladatok megvalósítása szükséges.

7.1. Vadetetők feljavítása, újak létesítése

Amint a SWOT analízisben, annak kifejtésében is megfogalmaztam, azonnal meg kell kezdeni a leromlott állapotú vadetetők felújítását. A vadászterületen található 36 etetőből 15 etetőhely igényel azonnali felújítást. Etetőtálca az apróvad részére sehol nincs kihelyezve, 11 helyen található etetővályú, amely az öztáp etetéséhez használatos. 9 etetőhelyen nincs tető, további 6 etetőn a tetőt javítani kell.

Feladatok:

- Az etetők lefedése (tető), amely a kirakott takarmányt védi az időjárástól. A lefedés a területen vágott náddal történhet, amelynek csak munka igénye van, illetve a Vt. által vásárolt, és készleten levő vásárolt gumi szállítószalaggal. A gumiszalag ára 1.000,- forint/fm. Ebből etetőnként kb. 10 fm szükséges, a javítandó 15 etetőn a teljes fedés mindössze 150.000,- forintnyi költséget jelent, amelyhez még 10%, azaz 15.000,- forint a segédanyag költsége (csavar, szeg), mindösszesen 165.000,- forint.
- Etetőtálca kihelyezése minden etetőbe. Ez talajról felvehető parazitáktól, kórokozóktól védi az azt felvevő vadállományt, emellett a pocsékolást, a szemestakarmány talajba taposását is megelőzi. A földre történő etetést azonnal be kell szüntetni. Etetőtálcaként 2

db M10 típusú műanyag rekesz rögzítése szükséges etetőhelyenként, melynek hosszanti tengelyére, a rekesz középtájékán egy 10-12 cm széles deszka rögzítendő. Így meg lehet akadályozni az alulról jövő nedvességet, és nagyrészt azt, hogy a fácán felülről a takarmányba beleálljon, azt szennyezze. A költség, kb. 2000,- forint ládánként, azaz a teljes területre vonatkoztatva nem több 150.000 forintnál segédanyagokkal együtt.

- Minden apróvad etetőben lehetővé kell tenni, hogy a takarmányrépát, cukorrépát lehessen felkínálni. Ennek kivitelezése mindössze annyi, hogy az etető első lábain 1-2 nagyméretű (150-es, 200-as) szeg kerül beverésre kb. 30 cm föld feletti magasságban, néhány cm mélyre, a kilógó 10-15 cm-es részre felszúrható a takarmányrépa, cukorrépa. Ennek költsége a teljes területre vonatkoztatva elhanyagolható.
- A továbbiakban az őz részére az erőtakarmányt, és a tápot a 21. ábrán látható dobozos, ládás különálló etetőkből kell felkínálni, hogy lehetőség szerint ne az apróvad részére kihelyezett takarmányt fogyassza, és azt se nyálával, se ürülékével ne piszkolja be. Ennek költsége kb. 20.000,- forint/db. Feltételezve, hogy 36 db-ot helyezünk ki, azaz az fácánetetőkkal azonos mennyiséget, a teljes területre 720.000,- forint.



21. ábra: Őzetető táp és erőtakarmány etetéshez

Az etetők teljes körű felújításának becsült anyagszükséglete 1.000.000 Ft. Kiemelendő, hogy ez a beruházás nagyrészt tagi önkéntes élömmunkával valósul meg.

7.2. Itatóhelyek létesítése

Kölüs (1979) szerint a 8-10%-os testszöveti vízveszteség étvágytalanságot és csökkent ellenálló képességet okoz, míg a 20-22%-os vízveszteség letális.

A SWOT elemzésben is leírt legnagyobb gyengeség, hogy nem megfelelő a terület vízellátása. A csapadékhányos időszakokban a Malom-csatorna kiszáradhat, a vízminősége leromlik, nem lesz felvehető a vad számára. Ezáltal a mezei nyúl, a fácán elvándorolhat, de a legnagyobb problémát a szaporulat elhullása okozhatja. A kicsi méretekből, és a rejtőzködő életmódjukból adódóan viszont ez kevésbé felfedezhető, így csak az őszi időszakban látható a szaporulat hiánya.

Szükséges lenne egységenként legalább egy, de inkább kettő napelemes kút kivitelezése, amelyek kizárólag az OVA pályázatain keresztül lesznek elérhetőek a Vt. részére. Egy napelemes kút bekerülési költsége a teljes ügyintézással, anyagköltséggel, kútúrassal cca. 1.800.000,- forint. Az OVA pályázat maximum 4.000.000,- forintot biztosít ilyen célra egy pályázónak, tehát a saját önerő függvényében lehetne a három egységben hat év alatt megvalósítani. Azért hat év alatt, mert a maximális összeg megpályázása, és megnyerése esetén is egyéb, a víz biztosításához szükséges eszközt is be kell szerezni. Pld. IBC tartályok, lajtos kocsik, vagy épp mesterséges itatógödör kiépítése, egyéb gépi földmunkák költsége, tehát 6 év alatt évente egy kút kivitelezése lenne megvalósítható.

A napelemes kútrendszer folyamatosan tud vizet biztosítani a vad számára, ez mind a területen élő őzállományra igaz, mind pedig a mezei nyúl, és a fácán is hozzájut a vízhez. Természetesen a kút/kutak helyét, azoknak az üzemeltetését alaposan meg kell tervezni. A folyamatos üzemeltetésből adódó „felesleges” vizet el kell vezetni hosszabb csatornán, meglevő árkok segítségével a terep lejtését kihasználva, akár több száz méterre, így nagyobb területet le lehet fedni az éltető vízzel. Kivitelezhető oly módon is, a kút először hogy egy magas állványra szerelt műanyag tartályt tölt fel, amelynek megtelte után a további megtermelt víz gravitációs úton távozik, de ez lehetővé teszi a terepen pld. egy IBC tartály feltöltését, a víz máshova szállítását is.

A napelemes kutak tervezéséhez, kivitelezéséhez ehhez értő tervezőt, és kivitelezőt kell keresni.



22. ábra: Napelemmel működtetett kút tartóállványa, napelemekkel (www.alfanap.hu)

A napelemes kutakon túl állandó itatóhelyeket kell létrehozni, és azokat karbantartani, üzemeltetni. Nem megfelelő - bár a vadnak életmentő lehet - a jelenlegi gyakorlat, amelyet a 4.7-es pontban mutattam be. Azokon a részekén, ahol egyébként is jobb vízzáró rétegű, agyagosabb talaj van, és eddig a keréknyomokba került a víz, ott kicsit gondosabb tervezéssel, gépi és kézi földmunkával ki kell építeni a fasorban olyan itatókat, amelyek a környék vadállományát ellátják vízzel. Ezeknek a bekerülési költsége átlagosan 200.000,- forint, mivel a gépi munkát ki kell fizetni, a kézi földmunka a tagok önkéntes munkájából adódóan nem költség.

A vadászterületen a szabad vízfelületek, és a Dinnyés-Kajtori csatorna meglétének ellenére egységenként legalább kettő itatóhely létrehozása szükséges. Az itatóhely nem a nagyvadnak szól, nem dagonyázó helyet szeretnénk létrehozni, hanem kifejezetten az apróvad túléléséhez szükséges vizet kell biztosítani. Ezért pontos, előre megtervezett, főként a fácán élőhelyét figyelembe vett pontokon kell kivitelezni, akkora méretben, hogy az abba belerakható víz ne legyen több 3-5 m³-nél. Így egy lajtos kocsival akár kettő is feltölthető. Árnyékos helyen, még a legmelegebb időszakban is 5-7 napig nem szárad ki.

A vízellátási projekt (6 kút és 6 itatóhely) becsült összköltsége 12.000.000 Ft, amelyet hat év alatt, pályázati források bevonásával javasolt megvalósítani.

7.3. Predator controll

Úgy gondolom, hogy a ragadozó gyérítéshez minden lehetősége megvan az Abai Vt-nak. Hiszen a Fejér Vármegyei Kormányhivatal Agrárügyi Főosztály Földművelésügyi Osztály, mint a vármegyei illetékes Vadászati Hatóság engedélyezte az éjszakai célzó berendezések használatát a vadászterületen a vad védelméről, a vadgazdálkodásról, valamint a vadászatról szóló 1996. évi LV. törvény végrehajtásának szabályairól szóló 79/2004. (V. 4.) FVM rendelet 69. § (4), (5), (6), és (8) bekezdése alapján. Mely szerint:

„69. § (4) Vaddisznó, borz, róka, aranysakál, nyestkutya és mosómedve éjszakai vadászatán a vadász köteles keresőtávcsövet, céltávcsövet, valamint lámpát használni. Vaddisznó, róka, nyestkutya, mosómedve, valamint a vadászati hatóság külön engedélyével a borz és az aranysakál éjszakai vadászatához célzást segítő mesterséges fényforrás is használható.

(5) Az állomány hatékony szabályozása céljából elektronikus akusztikai eszköz használható

a) a róka, továbbá

b) a vadászati hatóság engedélyével az aranysakál vadászatához.

(6) Az állomány hatékony szabályozása érdekében vagy állategészségügyi indok fennállása esetén a (4) bekezdésben meghatározott vadfajok éjszakai vadászatához

a) a hivatásos vadász munkaköri feladatai ellátása során – a borz és az aranysakál elejtéséhez a vadászatra jogosult kérelmére a vadászati hatóság külön engedélyével –,

b) a vadász a vadászatra jogosult kérelmére a vadászati hatóság külön engedélyével elektronikus képnagyítóból vagy képátalakítóból álló, éjszakai lövésre alkalmas célzóeszközt is használhat.

(7) A (6) bekezdés b) pontja szerinti esetben a vadászati hatóság által kiadott engedélyről a vadászatra jogosult a vadászterületén vadászókat a helyben szokásos módon tájékoztatja.

(8) A hivatásos vadász munkaköri feladatai ellátása, valamint a vadász a vadászat során a vadászlőfegyverre szerelt, a lőfegyverekről és lőszerokről szóló törvény szerinti hangtompítót is használhat.”

Ennél több felhatalmazás, és lehetőség nem szükséges ahhoz, hogy a dúvad és a vaddisznó állományt megfelelően szabályozni lehessen. A társasági tagok részéről (főleg a fiatalabb korosztály) komoly érdeklődést mutat az éjszakai célzóberendezések használatára, közülük többen is vásároltak kézi hőkamerákat, valamint éjszakai célzó-berendezéseket. Ezek segítségével jóval hatékonyabban tudnak dúvadra és vaddisznóra vadászni. Eredményeik a vörös róka és a borz terítékének növekedésében nyilvánul meg. Javasolt lenne társasági tagok részére a dúvad elejtéseket motiválni, jutalmazni pld. őzbak elejtési lehetőséggel.

A Vt. részéről a következő feladat, a hivatásos vadászok részére történő kézi hőkamera és éjszakai lövésre alkalmas célzóeszköz beszerzése. A beszerzést önerőből kell megoldani, és az eszközök tárháza mondhatni korlátlan minőségben és árban egyaránt. Nagyon meggondolandó, hogy milyen minőségű és egységárú eszközt szerzünk be, hiszen ez akár többmilliós kiadás is lehetne a két hivatásos vadászra. Megtérülése viszont akkor lesz, ha kihasznált lesz, ha azzal a dúvad- és a vaddisznó állomány erőteljesen gyérítésre kerül.

Nem célo, és nem tisztem a különböző márkákat, és minőségeket itt bemutatni, azokat minősíteni, és párba állítani. Azt kell leszögezni, hogy a két berendezés, úgymint kézi hőkamera és éjszakai célzóberendezés csak együtt érvényesül, hiszen mindkettőnek vannak használati korlátai. A kézi hőkamerában hiába látom pld. a vaddisznót, ha a hagyományos céltávcsőben nem. A két hivatásos vadász számára a kézi hőkamera és az éjszakai célzóberendezés beszerzése összesen 1.500.000 Ft ráfordítást igényel. Ez a beruházás elvárt megtérülést (kétszeres dúvadteríték) eredményez. Viszont elvárt, hogy a hivatásos vadászok ezen eszközök segítségével a jelenleginél sokkal több, akár kétszeres mennyiségű dúvadat ejtsenek el.

7.4 Egyéb fejlesztési feladatok, lehetőségek

A továbbiakban azokról a feladatokról kell szót ejtenem, amelyek ahhoz szükségesek, hogy a célok megvalósulása érdekében mindent elkövessünk. Ezek anyagilag kevésbé behatárolhatóak, sokváltozós, és bizonyos esetekben mondhatni jóindulaton alapuló lehetőségek kihasználásáról szól.

Első helyen kell említeni a becslési rendszer változtatását. Szigorúan törekedni kell a tudományosan megalapozott becslések kivitelezésére. Ezek mezei nyúl esetében az akár háromszoros éjszakai reflektoros sávós becslés, fácán esetében nehezebb a helyzet, de a kora tavaszi kakas hang számlálás adhat jobb becslési pontosságot.

7.4.1. Fennmaradó termény

A Vt. olyan tagjaival való egyezkedés szükséges, akik egyben földtulajdonosok, gazdálkodók is. Mint említettem a földtulajdonosoktól, gazdálkodóktól gyakran kapunk anyagiakban mérhető, dologi segítséget, de a földhasználat átengedése egy nagyon nehéz kérdés, nem akarnak megválni a föld használatától, a haszonról lemondani, a földet másra rábízni.

2014-ben írt Tarnawa az Agronapló internetes oldalon írt a vadföld létesítésről. Leszögezi, hogy vadföldet akkor érdemes telepíteni, azon akkor érdemes termelni, ha a megnövekedett apróvad állományból származó haszon nagyobb, mint az a haszon, amelyet ugyanazon területen elérünk, ha nem vadföldként üzemeltetjük. Ugyanakkor a termelő, gazdálkodó szemszögéből is vizsgálja a kérdést, vagyis akkor éri meg számára átadni a földet vadföldnek, ha abból több a haszna, mint az adott helyen termelt növénykultúra adna. (Heltai, 2001 idézi: Tarnawa 2014) szerint sok kicsi vadföld előnyösebb egy nagynál.

Ezekből kiindulva az arany középúton kell haladni. Vagyis több gazdálkodóval kell megegyezni arról, hogy az általa termelt gazdasági növényből aratáskor egy kombájn szélességnyit (6-8 méter) hagyjon fenn, hagyjon állva. Ezt a fennhagyott területet a Vt. „vadföldként” hasznosítja, a fennmaradt növényt a vaddal feleteti, a táblán elért átlagtermés alapján a kiesett árbevételt kifizeti. Ezeket a megállapodásokat évente felül kell vizsgálni, nem minden termesztett növény alkalmas erre a célra, pld, az őszi árpa inkább alkalmatlan vadtakarmány, a napraforgó pedig igen drága, költséges

Meg kell jegyezni, hogy a kondicionalitás, mint kötelező elem mellett kell ezeket „kiharcolni” ugyanis egy akár 10 méter széles pillangós keverékű körbevetés - amely védi a fő növényt, bár jó élőhelyet, búvóhelyet és táplálékot is ad - mellett meghagyott egy kombájn szélességű őszi búza csík már ideális táplálékforrás és nem utolsó sorban komoly táplálék mennyiség az apróvadnak.

Anyagi oldalon nem olcsóbb a Vt.-nek az állva hagyott táblaszegély, ugyanis a termény árát ki kell fizetni, viszont nincs vele kijuttatási költség. Ellentétben több a pazarlás, mert nem az etetőben van felkínálva, így maradéktalanul nem fogy el. A 23. ábrán bemutatok egy ideális területrészt, ahol a kb. 1,2 ha „Pivot-sarok”, azaz nem öntözött, de pillangós keverékkel bevetett táblasarok közvetlenül kapcsolódik egy 2 ha-os erdővel (cca. 500 m x 40 m). A mellette levő sárga színű sáv „kibérlésével” (fennhagyásával) 0,3 ha „vadföld” jön létre. Komoly előnyt jelenthet, adott esetben, hogy a OVA pályázat 2/2-es célja alapján támogatható, pályázható, így a költségek jelentős része megtakarítható.



23. ábra: Egy ideális bérelendő vadföld sáv

7.4.2. A termeltetés lehetősége

A mezei nyúl részére szükséges lenne lédús táplálék kijuttatása főként az aszályos időszakokban, bár ezt a fácán vagy épp az őz is szívesen fogyasztja, de adott esetben – bár az Abai Vt.-nél ez nem cél - más nagyvadfaj is fel tudja venni. Ehhez ideális a takarmányrépa (*Beta vulgaris L. convar. crassa Mausf.*) etetése.

Mint azt már ismertettem az ivóvíz ellátás a terület legkritikusabb problémája, az itatóhelyek, kutak pályázhatóak az OVA pályázaton, a termeltetés nem. A termeltetési költségek finanszírozásához nem tudunk igénybe venni támogatást, ezért azt saját forrásból kell megoldani.

A takarmányrépa termesztési technológiája az április eleji vetést preferálja (stabil 5-6 °C talajhőmérséklet), a teljes betakarítása október végén, november elején történik. Az egy hektárra vetített átlagos hozam cca. 60-65 tonna, de ehhez még 10-15 tonna levélzetet is hozzá kell számolni, amely szintén értékes takarmány- és nedvességforrás lehet.

Júniusban még a nagy levélfelület - kicsi répatest jellemző, de júliusban ez már jelentősebb tömeget ad, míg augusztusban már a végleges hozam 50-70%-át is elérheti. Azaz szakaszos felszedéssel és kijuttatással a vízhiány pótolhatóvá válik.

A kijuttatás a nyári időszakban végtelenül egyszerű. A felszedett, és szállító járműre felterhelt leveles répatestekből 25-30 méterenként 2-3 darabot le kell dobni az út, fasor mellé. A legfontosabb az, hogy jó nyulas területeket lássuk így el takarmányrépával, ahol az egyéb lédús táplálék nehezen elérhető a mezei nyúl számára. A területet, amelyet etetni, s egyúttal ezzel kvázi itatni is szeretnénk, olyan részeken jelöljük ki, ahol eredményt tudunk ezzel elérni, megelőzve a szaporulat mortalitását.

Kérdés még, hogy mennyi legyen a megtermelt takarmányrépa, mekkora területen termeltessünk. Mivel a termelési költségek sem kicsik, az első évben kb. egy hektár területen kell megkezdeni a termeltetést. Átlagos évben az említett 65 tonna/ha hozamot alapul véve, és a vadászterület adottságaira való tekintettel elég ahhoz, hogy azokon a területrészeken, ahol mesterséges víz utánpótlásra van szükség átsegítsük az apróvadat a nehézségeken, az aszályos időszakon. A továbbiakban pedig az elért eredmények függvényében lehet a terület nagyságát növelni, esetlegesen a termeltetést piaci alapokra helyezni.

A takarmányrépa termeltetési költsége a 2024–2025-ös adatok alapján 650.000–900.000 Ft/hektár, ami tonnánként 10.000 –14.000 Ft költséget jelen átlag hozamokkal számolva. Amit ehhez még hozzá kell számolni az a haszonbérleti díj a termőterületre vonatkoztatva.

A haszonbérleti díj Abán, a jó mezősegi, magas aranykoronájú talajok esetében, a kialakult szokások alapján a következő módon számolandó:

Egy hektárra jutó támogatási összeg plusz 50% felár.

A 4. táblázat az egy hektárra vetített haszonbérleti díj kiszámítását mutatja be.

Jogcím	Támogatás összege/ha	+ 50%
Alapszintű Jövedelem Támogatás (BISS)	150 €/ha	225 €/ha (90.000 ft)
Újraelosztó Támogatás (CRISS)	40 €/ha	60 €/ha (24.000 ft)
Agrár Ökológiai Program (AÖP)	80-120 €/ha (középértéken 100€/ha)	150 € (60.000 forint)
Összesen:	290 €/ha	435 € (174.000 ft)*

4. táblázat: A kialakult haszonbérleti díj hektáronként

* 1 € = 400 forint áron számolva.

435 €/hektár haszonbérleti díj $\approx$ 175.000,- forint.

Ezt a 175.000,- forint haszonbérleti díjat hozzá kell számolni a takarmányrépa termelési költségeihez, így átlagáron számolva a termelési költség 950.000,- forint lesz hektáronként.

Ebben az esetben kellene a költségek csökkentéséhez egy olyan gazdálkodó, aki önköltségi áron megtermeli a Vt. részére a takarmányrépát, lemond az esetleges haszonról, és a haszonbérleti díjról legalább egy évig. Természetesen – ahogy ez lenni szokott – az ilyen támogatásért cserébe egy őzbak kilövést kap. Viszont a tervezés folyamán nem számolok ezzel az eshetőséggel, a haszonbérleti díjat belekalkulálom a termelési költségekbe.

7.4.3. További megállapodási lehetőségek

Amint azt említettem a Pivot rendszer által lefedett terület kb. 10%-át a megfeleltetés miatt a gazdálkodó pillangóssal, vagy valamilyen pillangós – füves keverékkel vetette be, és ez mozaikosabbá teszi a területet, ami az apróvad szempontjából előny. A fő növény(ek) védelme legyen kiemelt feladat a Vt. részére, nem tehet bennük nagy kárt a nagyvad. Egyrészt azért, mert pld. csemegekukorica esetében egy vaddisznó konda hatalmas károkat tud okozni, a vadkár kifizetése viszont el lehetetlenítheti a társaságot. Másrészt a jó kapcsolat, a kölcsönös odafigyelés egymás iránt mindenki számára előnyös. A gazdálkodó, ha tudja, és érzi, hogy egy-egy vaddisznókonda megjelenése esetén a társaság tagjai mindent megtesznek a kártétel megakadályozására, sokkal jobb kapcsolatot tart fenn a tagsággal, kevesebb lesz a súrlódás.

A nádasokra, mivel manapság már gazdasági hasznót nem hoznak, kevésbé figyelnek a tulajdonosok. Sokkal könnyebb egyezkedni velük a nádasokba történő nyiladékvágásról, etetők, szórók, magaslesek elhelyezéséről. Adott esetben a nádszéleken bokorsort, fasort kell telepíteni, az ilyen területeket a gazdálkodók szívesebben adják oda, mint a szántóföldet.

7.5. Várható költségek és bevételek

A várható költségek és bevételek alakulását szemléltetem a továbbiakban. Először a kiadások táblázatát mutatom be:

Feladat	Darabszám	Mértékegység	Összes költség	Kiadás gyakorisága
Etetők javítása (tető)	15	db	165.000	egyszeri
Etetőtálca kihelyezése	36	db	150.000	egyszeri
Őzetetők készítése	36	db	720.000	120.000 ft/év
Napelemes kút kivitelezése	6	db	10.800.000	1.800.000 ft/év
Itatóhelyek létrehozása	6	db	1.200.000	200.000 ft/év
Éjszakai célzóberendezések beszerzése	2	szett	1.500.000	egyszeri
Takarmányrépa termeltetése	1	hektár	950.000	évente, 6 évig

5. táblázat: A várható költségek részletezése

Az 5. táblázat alapján megállapítható, hogy a 6 év alatt a teljes élőhelyfejlesztési költség 20.235.000,- forint. Az éves infláció és árváltozások miatti többletekkel nem számoltam, azonos árakat, és azonos € árfolyamot feltételeztem.

Az 5. táblázat a bevételi oldalt mutatja be a 6 éves fejlesztési időszakra vonatkozóan.

Bevételi forrás	Összeg [forint]
Pályázati támogatás	6.480.000
Bérvadásztatás bevétele	14.500.000
Összesen:	20.980.000

6. táblázat: A várható bevételek

A pályázati támogatás összegét a bruttó bekerülési költség 60%-ában határoztam meg, tekintettel arra, hogy a pályázati kiírás alapján az önrész 40% (nem tartozunk az ÁFA körbe.)

Az elvégzendő feladatokat, prioritásuk sorrendjében kell elvégezni, megelőzve ezzel valamelyik feladat elmaradását, illetve a feltárt veszélyek bekövetkeztét. A feladatokat fejlesztési évek szerint állítom sorrendbe hozzárendelve a költséget, mellé téve a várható bevételt pályázati forrásból és bérvadászatból.

Kisebb, meghívásos alapú, bokrárszó bérvadászatokat kell tartani. Ezeket napidíjra kell beárazni, nem a teríték után kell fizetnie a vendégvadásznak. 4-5 vendég mellé két hivatásos vadász, vagy egy hivatásos vadász és egy-két Vt. tag segítőként önkéntes munkával jó hangulatú és eredményes vadászatot eredményezhet.

A fő decemberi időszakban a társaság tagjaival együtt megtartott nagyobb létszámú, és nagyobb terítékű vadászat fizetős vendégvadászok részvételével szintén bevételt, hasznot hozhat. Ebben az esetben is napidíjas vadászatról van szó, mert így fixen tervezhető a bevétel, úgymond nem a vendég lökészségén múlik az eredmény.

Egy napidíjas vadászat – jelen árakon – 40.000,- forintba kerül, amely tartalmazza a területen történő szállítást, a vadászat közbeni szünetben tízórait, teát, kávét, a teríték után egy meleg vacsorát, valamint a terítékből egy nyulat és egy fácánt.

Az első vadászati évben 20 fő vendég fogadását tervbe véve ez 800.000,- forint bevétel, amely ugyan nem tűnik soknak, de hozzávetőlegesen egy 2 millió forint költségű napelemes kút önrésze a pályázaton, vagy egy fő hivatásos vadász részére megvásárolandó éjszakai célzóberendezés és hőkamera költsége.

A második vadászati évben akár 30, a harmadikban akár 50 fő fizető vadászvendég fogadását lehet betervezni, tekintettel arra, hogy itt már eredményeknek kell jönnie a fejlesztések alapján.

A további években az eredmények függvényében lehet immáron darabszámos teríték alapú vadászatokat is tartani. Ha alapul vesszük, hogy a saját tagság vadászévenként kb. 100 db mezei nyulat, és 150 db fácánt vett át kompetenciaként, akkor a fejlesztések végére elért 400 db mezei nyulból 300 db, illetve 450 fácánból 300 darab értékesíthető.

A jelenlegi árakon a mezei nyúl vadászata 15.000,- forint darabonként, az igazi vad fácánnak 20.000,- forint. Így könnyen kiszámolható, hogy az értékesített mennyiség ára elérheti a 10.000.000,- forintos nagyságrendet is.

Így éves mérleg vonható az adott éves nyereségről, amely minden esetben visszaforgatandó a következő éves költségek fedezésére.

Az első fejlesztési év eredménye 4.885.000,- forint kiadás mellett 2.000.000,- forint bevétel (pályázati támogatásból és bérvadászatból), tehát -2.885.000,- forint negatív egyenleg képződik, amelyet saját forrásból (tagdíjból, tagi hozzájárulásból, tagi kölcsönből, stb.) kell fedezni.

A második fejlesztési évben a kiadási oldal 3.070.000,- forint, a bevétel 2.400.000,- forint, amely így még mindig -670.000,- forint hiányt mutat, tehát továbbra is saját forrásból kell a hiányt fedezni. Az első kettő év összes negatív egyenlege -3.555.000,- forint.

A harmadik fejlesztési évben a bevételek és kiadások egyenlege +1.330.000,- forintot mutat. Ekkor már három napelemes kút üzemel, három állandó itatóhely készült el, és folyamatosan megtermelésre kerül a szükséges takarmányrépa. Az első évben megvásárolt éjszakai célzóberendezések pedig továbbra is rendelkezésre állnak. A fejlesztés eredményeinek a mezei nyúl és a fácánállomány tekintetében már meg kell mutatkozniuk.

Az meg kell említeni, hogy mindez nagyon szigorú, és következetes gazdálkodással, a munkálatok pontos és szakszerű elvégzésével érhető el.

A negyedik fejlesztési év végén a vadászat várható bevétele már jóval magasabb összeg lesz (3.500.000,- forint), azonos kiadások és pályázati támogatási összegek mellett. A befektetés, a fejlesztés mérlege itt kerül egyensúlyba, visszatermeli az előző évek kiadásait, negatívumait.

Az ötödik fejlesztési évben termel a fejlesztés olyan pozitív pénzügyi eredményt, amely már az előző év befektetéseit visszahozta. Az itt keletkezett pozitívumot be kell forgatni a további egyéb fejlesztésekbe, például öztáp vásárlásba, vagy adott esetben megengedhetővé válik, hogy az őzbakokat ne kelljen értékesíteni, saját tagjaink ejthessék el.

A fejlesztés 6 éve alatt az összes kiadás: 20.235.000,- forint, az összes bevétel: 20.980.000,- forint. Egyenleg +745.000,- forint.

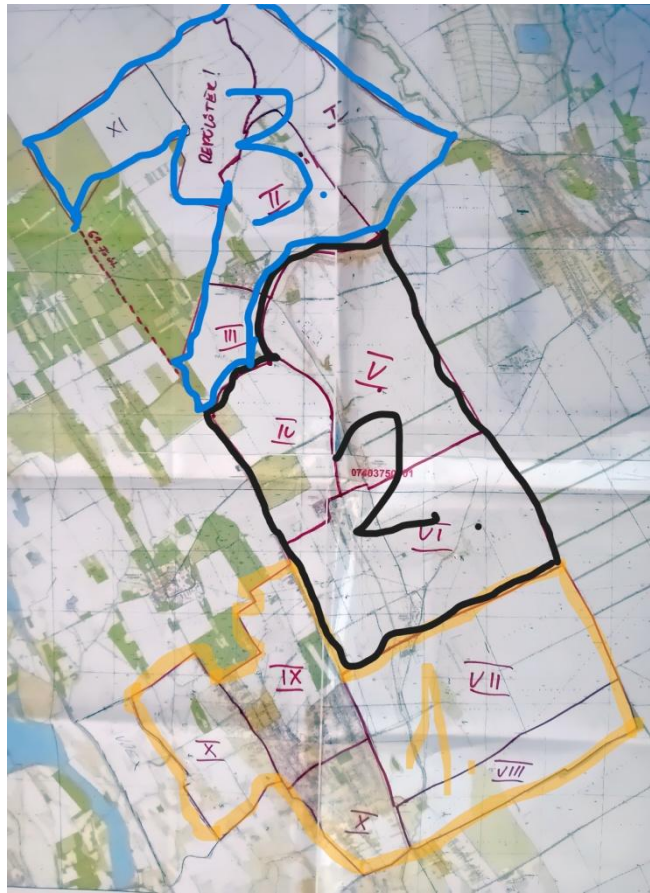
Az élőhely fejlesztés nem lenne értelmes, ha hat év alatt szeretnénk 745e forint pénzügyi eredményt elérni. A cél a hat év elteltével a folyamat fenntartása, fenntartási költségek merülnek csak fel, viszont a saját vadászati lehetőségeinket is megtöbbszöröztük ez által.

A következő táblázat (7. táblázat) az éves bontásban a fejlesztési kiadásokat és bevételeket tünteti fel, megjelölve, hogy melyik fejlesztési egység érintett az adott feladatban, az adott évben. A fejlesztéseket 6 évre szétosztva lehetséges végrehajtani a munkaerő és az anyagi források kezdeti szűkössége miatt.

Fejlesztési év	Feladat	Darabszám	Érintett fejlesztési egység	Az adott évben felmerülő költség [ft]	Az adott évben realizálható bevétel	
					Pályázati forrás	Bérvadászat
1.	Etetőik javítása (tető)	15	1,2,3	165.000	0	800.000
	Etetőtálca	36	1,2,3	150.000	0	
	Őzetetők készítése	6	1	120.000	0	
	Napelemes kút	1	1	720.000	1.080.000	
	Itatóhely létesítése	1	1	80.000	120.000	
	Takarmányrépa termeltetés	1	1,2,3	950.000	0	
	Éjszakai célzóberendezés	2	nem releváns	1.500.000	0	
2.	Őzetetők készítése	6	1	120.000	0	1.200.000
	Napelemes kút	1	1	720.000	1.080.000	
	Itatóhely létesítése	1	1	80.000	120.000	
	Takarmányrépa termeltetés	1	1,2,3	950.000	0	
3.	Őzetetők készítése	6	2	120.000	0	2.000.000
	Napelemes kút	1	2	720.000	1.080.000	
	Itatóhely létesítése	1	2	80.000	120.000	
	Takarmányrépa termeltetés	1	1,2,3	950.000	0	
4.	Őzetetők készítése	6	2	120.000	0	3.500.000
	Napelemes kút	1	2	720.000	1.080.000	
	Itatóhely létesítése	1	2	80.000	120.000	
	Takarmányrépa termeltetés	1	1,2,3	950.000	0	
5.	Őzetetők készítése	6	3	120.000	0	6.500.000
	Napelemes kút	1	3	720.000	1.080.000	
	Itatóhely létesítése	1	3	80.000	120.000	
	Takarmányrépa termeltetés	1	1,2,3	950.000	0	
6.	Őzetetők készítése	6	3	120.000	0	10.500.000
	Napelemes kút	1	3	720.000	1.080.000	
	Itatóhely létesítése	1	3	80.000	120.000	
	Takarmányrépa termeltetés	1	1,2,3	950.000	0	

7. táblázat: Kiadások és bevételek fejlesztési évenként

A fejlesztési egységek közötti éves eloszlást szemlélteti a 24. ábra, amelyen jelölöm a fejlesztési egységeket.



24. ábra: A fejlesztési egységek

A fejlesztések részletezése egységek szerint:

- 1-es egység: etetők javítása, minden etető etetőtálcával való ellátása, őzetetők kihelyezése, a VII. és a VIII. biztonsági körzetekben kettő napelemes kút, és kettő állandó itatóhely kivitelezése (sárga).
- 2-es egység: etetők javítása, minden etető etetőtálcával való ellátása, őzetetők kihelyezése, az V. és a VI. biztonsági körzetekben kettő napelemes kút, és kettő állandó itatóhely kivitelezése (fekete).
- 3-as egység: etetők javítása, minden etető etetőtálcával való ellátása, őzetetők kihelyezése, az I. és a II. biztonsági körzetekben kettő napelemes kút, és kettő állandó itatóhely kivitelezése (kék).

Emellett a hivatásos vadászok részére éjszakai célzóberendezés szettek beszerzése, amely mind a három egységre kihatással van.

7.6. A fejlesztésekkel elérhető eredmények

Amint említettem a kitűzött **cél a jelenlegi mezei nyúl és fácán állomány kétszeresére való fejlesztése**, a vadászati lehetőségek megduplázása, meg többszörözése.

A jelenlegi becslési tervszámoknak jó gazdálkodás, és maximális odafigyelés mellett a következőképpen kell alakulniuk a **2032/2033-as vadászati évben**:

Mezei nyúl becslés 1000 db, fácán becslés 1200 db.

40%-os hasznosítás mellett az **elvárt teríték: 400 db mezei nyúl és 450–500 db fácánkakas.**

Ehhez az alábbi sorrendben, lehetőleg soron kívül el kell végezni a következőket:

- etetők feljavítása, etetőtálccával való ellátása, tálcás etetés, őzetetők külön választása,
- víz biztosítása itatókkal, kutakkal, takarmányrépával,
- dúvad és a vaddisznó egyedszámának minimalizálása,
- vadföldek létrehozása.

Az eddigi terítékek meg többszörözésével, és a bölcs hasznosítással a Vt. jelentős anyagi bevételt érhet el. A saját vadászati lehetőségeink nem kerülnek korlátozás alá, a plusz eredményekből, bérvadásztatásból termelődik évente egyre több bevétel, haszon.

Az egyik legfontosabb dolog, hogy a saját munkán alapuló, kis költséggel elért eredmények hasznát teljes egészében vissza kell forgatni a termelésbe, adott esetben önrésznek, vagy fejlesztésnek felhasználva azt.

Természetesen szigorúan követni, és ragaszkodni kell a tervek végrehajtásához, egy rossz döntés, vagy hiba egy-két évre is visszavetheti az eredményességet. Fenn kell tartani a motivációt a tagok, és a hivatásos vadászok tekintetében, érdekelté kell tenni őket eredmények elérésében. **Minden fejlesztési évben a keletkező bevételt, nyereséget teljes egészében vissza kell forgatni a fejlesztésekbe**, ezzel biztosítva a projektek önrő-szükségletét és a kitűzött cél elérését. Egyéb célokra a bevételeket csak a hatodik év eredményes lezárása után lehet fordítani.

8. ÖSSZEFOGLALÁS

Az elvégzett elemzések alapján megállapítható, hogy az Abai Vadásztársaság területén az apróvad élőhely fejlesztésében jelentős, kiaknázatlan potenciál van. A Vadásztársaság tagságának passzivitása, és az ASP miatti nagyvad fókusz háttérbe szorította az apróvad vadászatot, de a vaddisznó egyedszám és a teríték drasztikus csökkenésével újból előtérbe került az apróvad, az eredménymotivált fiatalabb korosztály pedig a dúvad apasztásra állt rá.

A kezdeti eredményeket külső tényezők hozták, amelyek a Vt.-tól függetlenül hozták az eredményeket. A Közös Agrárpolitika (KAP) zöldítéssel elérhető plusz támogatási rendszere, majd a megfeleltetési rendszer, az ökológiai célterületek, és a pivot öntözőrendszerek által kihagyott sarokterületek révén jelentős nagyságú, mozaikos élőhely alakult ki. Így egy öngerjesztő folyamat jött létre, amely az apróvad létszámának emelkedéséhez vezetett anélkül, hogy extra erőfeszítésekbe került volna.

A SWOT elemzés alapján a vízellátás gyengesége és a rossz állapotú etetők miatti fertőzés veszély a legnagyobb probléma. A gyengeségek kiküszöbölésével elérhető a jelenlegi példányszám megduplázása hat év alatt (1000 db mezei nyúl, 1200 db fácán).

Ezért a következő stratégiai irányokra kell fókuszálni:

- Hosszútávú stratégiában a folyamatos vízellátást kell biztosítani napelemes kutakkal, és állandó itatókkal. hat napelemes kutat és hat állandó itatót kell létrehozni a területen, ennek összköltsége 12 millió forint, amelynek 60%-át pályázati forrásból (OVA) kívánjuk finanszírozni.
- Az etetőket azonnal fel kell újítani, tetővel ellátni, etetőtálcákat beszerezni és kihelyezni, külön özetetőket kell létrehozni. Ennek a feladatnak alacsony a költségvetése, az élők munkája igénye sokkal nagyobb. Tagi önkéntes munkával lehet végrehajtani a feladatot. Így csökkenthetők a betegségek kockázata, és a takarmánypazarlás.
- A dúvad gyérítés megerősítése, megtámogatása a hivatásos vadászok részére megvásárolandó éjszakai célzóberendezés és kézi hőkamera megvásárlásával kb. 1.500.000,- forintos költséggel. Viszont az eddigi dúvadterítéket meg kell duplázni ezzel.

- Élőhelyek megteremtése a gazdálkodókkal kötött megállapodásokkal, úgymint fennmaradó terménysáv, takarmányrépa megtermeltetése amely biztosítja a kritikus időszakban az apróvadnak a nedvességforrást.

A teljes fejlesztés több mint 20 millió forint költségvetésű, amelyet egyrészt a pályázati támogatások, másrészt a bérvadászatok fedeznek. A fejlesztési időszak végére kb. 3-4%-os pozitív eredmény érhető el. Nem a rövidtávú nyereség miatt érdemes fejleszteni, hanem azért, mert a saját apróvad vadászati lehetőségeinket is megtöbbszörözi, és egy fenntartható, stabil apróvad állományt hoz létre.

A siker érdekében szigorú, következetes gazdálkodás szükséges, a tagok és a hivatásos vadászok motivációjának folyamatos fenntartása a célok elérése érdekében, és a tervek pontos végrehajtása.

9. KÖSZÖNETNYILVÁNÍTÁS

Szeretném köszönetemet kifejezni a Soproni Egyetem Vadgazdálkodási és Vadbiológiai Intézet tanárainak, intézeti dolgozóinak, különös tekintettel Dr. habil László Richárd docens úrnak, aki javaslataival, ötleteivel segítette munkámat.

Köszönet illeti munkahelyi vezetőmet, Major László főosztályvezető urat, aki külsős konzulensként adott tanácsokat.

Külön köszönöm a segítséget Ifj. Domján Miklósnak, az Abai Vadásztársaság elnökének, aki hozzá járult a vadásztársasági adatok korlátlan megtekintéséhez és felhasználásához.

Ezen kívül szeretném megköszönni a családomnak, gyermekeimnek a türelmüket, és a hozzáállásukat, mert a szakdolgozat elkészítésének ideje alatt támogattak, és ezen időszakban kevésbé tudtam részt venni a családi életben, a családi programokban.

10. IRODALMI HIVATKOZÁSOK

1. 1996. évi LV. törvény a vad védelméről, a vadgazdálkodásról, valamint a vadászatról – hivatkozva 2025. 06. 12.
Megtalálható: <https://njt.hu/jogszabaly/1996-55-00-00>
2. 79/2004. (V.4.) FVM rendelet a vad védelméről, a vadgazdálkodásról, valamint a vadászatról szóló 1996. évi LV. törvény végrehajtásának szabályairól – hivatkozva: 2025. 10. 12.
Megtalálható: <https://njt.hu/jogszabaly/2004-79-20-82>
3. A Víz Keretirányelv hazai megvalósítása VÍZGYŰJTŐ-GAZDÁLKODÁSI TERV 1-13. Észak-Mezőföld és Keleti-Bakony közreadja: Vízügyi és Környezetvédelmi Központi Igazgatóság, Közép-dunántúli Környezetvédelmi és Vízügyi Igazgatóság 2010. április – hivatkozva: 2025. május 10.
Megtalálható: <https://map.hugeo.hu/atlasz200/>
4. Csányi, S. (2020): Veszélyes hely a vadnak az etető (2020. 12. 26.) – hivatkozva 2025. 04. 10.
Megtalálható: <https://24.hu/tudomany/2020/12/26/szarvas-oz-vad-vadetetes>
5. Csányi, S. (2023): Vadgazdálkodási Adattár 2022/2023, p.1. – hivatkozva: 2025. május 22.
Megtalálható: http://www.ova.info.hu/vg_stat/VA-2022-2023.pdf
6. Csányi, S. (2024): Nem jön ki a matek, hiába nő a kilövések száma, a nagyvad mégsem fogy – hivatkozva: 2025. 09. 09
Megtalálható: https://www.agroinform.hu/erdo_vadgazdalkodas/nem-jon-ki-a-matek-hiaba-no-a-kilovesek-szama-a-nagyvad-megsem-fogy-74735-001

7. Csorba, P. (2021): Magyarország kistájai, p.416. Meridián Táj- és Környezetföldrajzi Alapítvány, Debrecen - hivatkozva: 2025. 04. 10.
Megtalálható:
<https://real.mtak.hu/121126/1/Csorba%20P.%20Magyar%20kistajai%20MTA.pdf>
8. Faragó, S. (1997): Élőhelyfejlesztés az apróvad-gazdálkodásban, Mezőgazda kiadó, Budapest, p.207.
9. Fazekas, G. & Simon P. (2025): Az ASP-nek is lehet pozitív hatása? Nimród 113. évfolyam 7. szám (2025. július) p.64-67
10. Groszeibl, Z. (2018): 07-403750-401 Abai Vadásztársaság Vadgazdálkodási Üzemterve
11. Halász, G. (2006): Magyarország erdészeti tájai, Állami Erdészeti Szolgálat, Budapest
Führer, E. (szerk) (2017): Magyarország erdészeti tájai Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatal, Budapest. - hivatkozva: 2025. 04. 02.
Megtalálható:
https://foldalap.am.gov.hu/Magyarország_erdeszeti_tajai_news_846
12. Jánoska, F. (2025): Jelen és jövő: Hogyan tovább, Magyar fácán? Nimród 113. évfolyam 5. szám (2025. május) 30-35 pp.
13. Kókai, M. (2025): Több víz kell a talajba Nimród 113. évfolyam 8. szám (2025. augusztus) pp 18-22.
14. Külüs, G. (1979): A mezei nyúl és a fácán élőhelyfejlesztése és gazdálkodása, Mezőgazdasági Kiadó, Budapest.
15. Lloyd et al. (1978) alapján, idézte: Gupta, A. (2020) Biochemical Parameters and the Nutritional Status of Children, CRC Press, Boca Raton.

16. Magyarország földtani atlasza - hivatkozva - 2025. 04.05.
Megtalálható: <https://map.hugeo.hu/atlasz200/>
17. Magyarországi Erdészeti Webtérkép - hivatkozva 2025. 04. 16.
Megtalálható: <https://erdoterkep.nebih.gov.hu>
18. Marosi, S. & Somogyi, S. (1990): Magyarország kistájainak katasztere I-II.
MTA Földrajztudományi Kutató Intézet, Budapest, p.379-382 - hivatkozva:
2025. 04. 12.
Megtalálható: http://www.ova.info.hu/vg_stat/VA-2022-2023.pdf
19. Merza, G.: Az Abai Vt. vadgazdálkodási jelentései (2015-2025)
20. Országos Magyar Vadászkamara (2025): Az Országos Magyar Vadászkamara
2025/2026. vadászati évre szóló pályázati felhívása az Országos
Vadgazdálkodási Alapból finanszírozható tevékenységek támogatására –
hivatkozva: 2025. 04. 12.
Megtalálható:
https://omvk.hu/app/omvk/web/uploads/files/orszagos/Orszagos_Vadgazdalkodasi_Alap/2025_2026_palyazati_felhivas/Palyazati_felhivas_25_26.pdf
21. Országos Vadgazdálkodási Adattár (2018): Mezőföldi vadgazdálkodási
tájégség (401) vadgazdálkodási terve – hivatkozva 2025. 04. 05.
http://www.ova.info.hu/tajegyseg_terv/401_VGTT-20220411.pdf
22. Országos Vadgazdálkodási Adattár (2022): Vadgazdálkodási tájak és
tájegységek térképei – hivatkozva 2025. május 05.
Megtalálható: http://www.ova.info.hu/vgtajak_megye.html
23. Széchenyi, Zs. (1978): Ahogy elkezdődött... Szépirodalmi Könyvkiadó,
Budapest
24. Szigeti, E. (2025): A vízhiány már túlmutat a vadgazdálkodáson Nimród 113.
évfolyam 8. szám (2025. augusztus) pp 13-16.

25. Tarnawa, Á. (2014) Apróvadás vadföldek a gyakorlatban – Agronapló 2014. április 15. – hivatkozva: 2025. október 16. Megtalálható:
<https://www.agronaplo.hu/agrofokusz/20140415/aprovadas-vadfoldek-a-gyakorlatban-34571>
26. Vetési M. (szerk.) (2007): Takarmányozástan Vadgazda mérnöki alapképzési (BSc) szak számára (Szent István Egyetem, Mezőgazdaság- és Környezettudományi Kar, Gödöllő, 136 pp.).
27. Weidinger, I. (2025): Jelen és jövő: Hogyan tovább, Magyar fácán? Nimród 113. évfolyam 9. szám (2025. szeptember)

11. MELLÉKLETEK

1. melléklet: A mezei nyúl becslése és hasznosítása 2015-2026-ig.

Vadászati év	2015 - 2016	2016 - 2017	2017 - 2018	2018 - 2019	2019 - 2020	2020 - 2021	2021 - 2022	2022 - 2023	2023 - 2024	2024 - 2025	2025 - 2026
Becslés [példány]	300	320	350	330	300	300	300	300	300	330	490
Hasznosítás [példány]	70	71	44	27	43	50	46	58	81	131	

2. melléklet: A fácán becslése és hasznosítása 2015-2026-ig.

Vadászati év	2015 - 2016	2016- 2017	2017 - 2018	2018 - 2019	2019 - 2020	2020 - 2021	2021 - 2022	2022 - 2023	2023 - 2024	2024 - 2025	2025 - 2026
Becslés [példány]	400	400	450	400	400	400	550	550	570	560	570
Hasznosítás [példány]	100	116	102	167	191	205	176	113	179	160	

3. melléklet: Egyéb vadászható apróvadfajok hasznosítása 2015-2025-ig

Vadászati év	Lúdfélék [példány]	Tőkés réce [példány]	Gerle és galamb [példány]
2015-2016	63	55	12
2016-2017	15	18	56
2017-2018	48	11	15
2018-2019	83	20	37
2019-2020	20	47	69
2020-2021	73	20	103
2021-2022	26	10	55
2022-2023	15	31	58
2023-2024	36	8	71
2024-2025	13	67	19

4. melléklet: A dúvadfajok és a vaddisznó becslése, a becslések átlaga 2015-2026-ig

Vadászati év	Szarka [példány]	Dolmányos varjú [példány]	Szajkó [példány]	Róka [példány]	Borz [példány]	Aranysakál [példány]	Vaddisznó [példány]
2015-2016	150	200	n.a.	60	35	4	n.a.
2016-2017	130	150	n.a.	50	25	5	n.a.
2017-2018	145	180	n.a.	55	25	15	n.a.
2018-2019	150	190	n.a.	60	30	15	n.a.
2019-2020	140	180	n.a.	60	30	15	n.a.
2020-2021	140	180	n.a.	60	30	15	n.a.
2021-2022	140	170	n.a.	60	30	15	n.a.
2022-2023	140	170	50	60	30	15	n.a.
2023-2024	145	170	45	60	31	15	n.a.
2024-2025	140	170	40	51	33	15	n.a.
2025-2026	140	170	35	48	30	16	n.a.
Átlag	142	175	43	57	30	13	n.a.

5. melléklet: A dúvadfajok és a vaddisznó hasznosítása 2015-2025-ig

Vadászati év	Szarka [példány]	Dolmányos varjú [példány]	Szajkó [példány]	Róka [példány]	Borz [példány]	Aranysakál [példány]	Vaddisznó [példány]	Össz. db/év
2015-2016	28	19	12	36	5	3	24	127
2016-2017	18	11	0	45	0	6	23	103
2017-2018	5	17	9	41	21	2	51	146
2018-2019	19	25	5	56	6	2	44	157
2019-2020	28	7	12	61	13	6	40	167
2020-2021	34	12	18	61	9	5	6	145
2021-2022	36	7	11	61	9	5	4	133
2022-2023	39	16	10	73	11	6	6	161
2023-2024	51	11	3	66	17	7	8	163
2024-2025	57	3	5	69	20	6	8	168
Összesen	315	128	85	569	111	48	214	1470